

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT
PHILOLOGY,
SOCIOLOGY AND CULTUROLOGY #7

Valletta (Republic of Malta)

30.07.2018- 31.07.2018

U.D.C. 316+8.2+8.1.1.1.1.1 +8.0.1.8+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(31.07.2018) - Warszawa, 2018. - 60 str.

ISBN: 978-83-66030-41-1

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2018

ISBN: 978-83-66030-41-1

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Белеңцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

BOOKS AND HUMAN BEING

Ergasheva S. E., Zaripova R. R.5

УКРАЇНСЬКА МАНДРІВНИЧА ЛЕКСИКА В ЕТИМОЛОГІЧНО-СЕМАНТИЧНОМУ СЛОВНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІВАНА ОГІЄНКА

Монастирська Р. І.9

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ АНГЛИЙСКИХ МУЗЫКАЛЬНЫХ ТЕРМИНОВ В ТЕКСТАХ НАУЧНОГО, ХУДОЖЕСТВЕННОГО И ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО СТИЛЕЙ

Павлова О.И.13

ПРОБЛЕМА ТИПОЛОГІЇ СУЧАСНИХ МЕДІА ТЕКСТІВ

Довгань О. Л., Козуб Л. С.25

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОНЯТТЯ НОРМА: МОВНА НОРМА ТА ДІАЛЕКТИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Ольховська Н. С.,30

КОГНИТИВНО-КОММУНИКАТИВНАЯ СПЕЦИФИКА ИНФАНТИЧЕСКИХ СТИХОТВОРНЫХ ТЕКСТОВ АНГЛИЙСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРЫ

Кузьменко А. А., Приходько А. Н.37

VOCABULARY, DEFINING THE PARTS OF PLANTS AND GROWTH-DEVELOPMENT IN THE MINGRELIAN-LAZUR LANGUAGE

Nino Mashia47

РОЗПОВІДЬ ЯК КОМПОЗИЦІЙНО-МОВЛЕННЄВА ФОРМА В РОМАНІ ШАРЛОТТИ БІНГХЕМ «THE WHITE MARRIAGE»

Гайдено Ю. О.51

К ВОПРОСУ ОБ ИЗУЧЕНИИ ЗАИМСТВОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Мурко И.И.,54

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВИХОВАННІ УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТИЗМУ

Грабовська І.М.57

BOOKS AND HUMAN BEING

Ergasheva Sadokat Eshmamat kizi,
Zaripova Rushana Robertovna
Termez State University students.

Abstract: *There is no doubt that the people of the Republic of Uzbekistan have expressed their dissatisfaction with the importance of the mutually beneficial and effective influence of the people of our people, the greatness of the people, the greatness of the people, the lifestyle of the deceased, the fate of the deceased.*

Keywords: Human tragedy, legendary gift, pursuit of self-consciousness, William Shakespeare, Human beings.

The human tragedy tends to embarrass, and it is time to celebrate the lifestyle of the day. In every corner of the pyramid, each person has the right to a friendly glamor. No wonder, man is alive and in love with this book. The book of human beings has been subjected to torture, cruelty, treason and treason.

The book of human history is the earliest legendary gift and the invention of ancient history. He manipulated the idea and help of perfection and empathy to perfection. The book is typical of the lady who has been wearing a bouquet and a knife. The book of the spiritual inheritance, the birthday of the mother-of-the-art, is not the same as the authentic book of the Bible.

In this article, the poet, our grandfather, the scientist, Abu Ali ibn Sino

was diagnosed with Nuh ibn Mansur, the commander of Bukhara.

Briefly, the perfect human being, has a great deal of human history, the essence of every one of his talents, and he has the right to give it a gift.

Everyone of us has a great book. The pursuit of self-consciousness is deeply sophisticated and the intellectual potential of the elite. Of course, the book, of course, is a book. William Shakespeare booked the following books: «The book of the book of the ladder of the ladder, the critique of the essence of the past, is a distinctive part of the business.»

There is also a focus on the market, because of the economics of the market, which is the main reason for the economy, the literary, the spiritual, the moral, the literary works, the essence

of the libraries. The book of humanity in general has a moral morality and a sense of humor and pride. No matter what the book is, there is no time limit for the value of the white paper.

Everyone has the right to book a book and find out the facts. So, the moral maturity of the choice. The books of the human beings are the real truths of life. The book was inspired by the spirit of spirituality, the truth of the universe, the eloquence of the dead. Yraching missed the opportunity... He did not remember all the work he had missed.

Human beings, spirituality, is an important literature. But it does not matter what the food is, but the food, the rhythm and the taste. We consume our energy, our energy, and the strength of the world. The mood seemed so frustrating that the rhythm was overwhelmed.

The first President of Uzbekistan Islam Karimov, President of the Islamic Republic Islam Karimov, was the author of human rights in the literary and literary heritage: «The human being, the spiritual realm of explaining the universe, is an instrument that is the instrument of wrath, the cruel, the cruel art. Human rights activists, poets and critics of the elite

have been trying to impose sharp criticisms on human rights.

Do not you know what kind of people you are talking about or do you talk about? The sublime book, the strangest of all the people around the globe. Warming is a place where everything is simple and simple, simple and straightforward, sincerity and spirituality. Anyone who likes to work in the works of the human being is inspired by the fact that they have been created. Even animals, animal breeding habitats, are also included. The bridegrooms are intelligent, dark, dark orange. So, we got ready for the work done, and we are happy. We are committed to ensuring that we are in the best interest of the regulatory environment.

It's a great way to get the best out of it. Aside from the authors– Abdulla Qodiri, Chulle, Said Ahmad, Gofur Ghulom, Abdulla Qahar, Chingiz Aitmatov, and Ultim Khoshimov are literally thousands of authors. Warming did not even get out of the baths, but each of us has a ten-point clearance.

Life is a matter of crunching events, and we can be very happy to be able to see each other and try to find out. Life is not a book of life. The book is dedi-

cated to the Book of the Day. Asarning puts a page on the subject, with a deep sense of wellness, a warm welcome. Give it to you, please, laugh!

In our view, our work has not been solved yet. We are not supposed to put it on the floor. But in the long run, the life of the world is on our side, and we are in the world of the world. Not all of the noses of the nostrils have been eradicated, but the rhythm of a human being is not a good name, but a true man. At the moment, the bookstore is helpful.

Prohibition of human trafficking is an important aspect of humanity. We have a moral, cultural and literary tradition. Do not hesitate to give up on the benefits of this great education.

This is a widespread knowledge of the whole world, and the condition is almost as cute. Life-enhancing all sectors, reducing misuse of cows in reforms. Therapeuticism, poverty reduction in private business, foreign economies, social partnerships. In fact, we do not even have a lot of luggage that we can not afford. We are learning to be a perfect human beard, and life in our life as an opportunity for us. Our job is to give us the opportunity to be flexible.

Everybody has a lot of stuff. The bridegrooms are intelligent, dark,

dark orange. Every piece of work has a lot of fun. It's a great way to get a great deal of human beings. We have a moral, cultural and literary tradition. Do not hesitate to study the essentials of the teachings of the books.

In fact, our writers and our poets have a moral morality, a great deal of value.

The Republic of Uzbekistan's First President I.Karimov, «The Importance of Honor-Spirituality and Honesty» is the most widely illustrated conception of the word «... our people are a sacred record of sacred and sacred literature. This is a great opportunity for us to live in the life of our country, the realization of this aspect of life, the deeper meaning of our work, the deeper meaning of the works, the dignity, and the respect of the dignity.

There is no doubt that the people of the Republic of Uzbekistan have expressed their dissatisfaction with the importance of the mutually beneficial and effective influence of the people of our people, the greatness of the people, the greatness of the people, the lifestyle of the deceased, the fate of the deceased.

Russian Chancellor Anton Chexov said: «Books are a matter of urgency,

but not necessarily». In fact, the books of our books are literal. Unless we have been given the opportunity to lighten the lightning, we have helped to fire the pyramids.

References:

1. Karimov I.A. "Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q". T. 1998.
2. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch". Ma'naviyat. 2008.
3. Sh. Shomaqsudov, Sh. Shorahmedov. "Ma'nolar maxzani".-T., 2001.

УКРАЇНСЬКА МАНДРІВНИЧА ЛЕКСИКА В ЕТИМОЛОГІЧНО-СЕМАНТИЧНОМУ СЛОВНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІВАНА ОГІЄНКА

Монастирська Р. І.

кандидат філологічних наук, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Ключові слова: українські мандрівничі терміноодиниці, лексика кінця 19 – початку 20 століття, Етимологічно-семантичний словник української мови, Іван Огієнка

Keywords: Ukrainian travelling terminology, lexicology of 19 – 20 century, Etymology-semantic Dictionary of Ukrainian language, Ivan Ohienko

Почин розвитку терміносистеми туризму охоплює період із середини 19 до початку 20 століття. Проте стрімкого розвою лексичних одиниць на позначення понять туризму у цей період не прослідковується. Замість одиниці *туризм* вживають лексеми *мандрівки*, *мандрівець* (ДС, с. 119), *подорожний* (СЧС, с. 304), *подорожоване* (СЧС, с. 304), *об'їздка* (СЧС, с. 304), *мандрування* (ЕССУМ, т. 1, с. 197) й розкривають їхній зміст так – мандрують пішки, водою, за допомогою примітивних човнів, плотів, вітрильних та вітрильно-грібних суден [4].

Прикметно, що лексикографічні праці тієї пори фіксують достанньо

великий обсяг досліджуваних одиниць. Однією з праць, що приваблює значною кількістю понять назв засобів переміщення й розміщення, учасників туристичних відносин, документів, географічних понять є 5-ти томний *Етимологічно-семантичний словник української мови* (далі – ЕССУМ) Івана Огієнка, який доклав чимало зусиль для вироблення української термінологічної науки. Аналізуючи вміст *Словника*, подибуємо на лексеми, сформовані на національній основі (наприклад, *гість* зі ст.сл. *гость* (ЕССУМ, т. 1, с. 277), *митник* зі ст.сл. *мытникъ* (ЕССУМ, т. 3, с. 51), *чужоземець* – *чужинець*, *приходень*, *обчій*, *станин*,

опцийчловѣкъ, по сторонній, пелгрым, вандровный, чужий (ЕССУМ, т. 4, с. 497), **гостинниця** – дім, де спиналися гості, цебто подорожні, купці (ЕССУМ, т. 1, с. 297), **вулиця, улица** – спочатку визначало вхід до дому, ворота, місце перед лицем (у-лиця) дому. Пізніш виробилось трохи інше значення – прохід між лицями чи лицевими сторонами домів (ЕССУМ, т. 1, с. 253), **деревня, арх.**, зветься оселя звичайно без Церкви, а як є Церква – це вже село. *Деревня-оселя* на місці, де вирубані всі дерева (ЕССУМ, т. 1, с. 328), **країна** – край, земля, територія, здрібніла форма слова **край** (ЕССУМ, т. 3, с. 283). Побіжно зазначимо, що про наукове осмислення окреслених понять у цей період не йшлося. Очевидним є те, що в українській мові бракувало лексем, здатних обслуговувати цю сферу суспільного життя, тому п'ять лексико-тематичних груп одиниць на позначення мандрівничих понять, що вміщує й потрактовує *Словник*, є запозиченими.

Першу групу презентують одиниці на позначення дії, зокрема, **вандрування**, з польск. *wedrowac* – українізоване *мандрувати*; **вандри** – *мандри* (ЕССУМ, т. 1, с. 197),

вояж, з фр. *voyage* – стара назва подорожі (ЕССУМ, т. 1, с. 248), еміграція, з лат. *emigrare* – переселитися – масове переселення в іншу країну (ЕССУМ, т. 2, с. 11), **кочувати** – переходити гуртом з місця на місце, без постійного місця проживання; у рос. *кочевать*, польск. *koczowac*, що походить з тюркського *koc* – *поїздка* (ЕССУМ, т. 2, с. 278), **міграція**, з лат. *migrare* – переселенчий рух людей з даної місцевості в іншу. Другісне значення слова *еміграція* в українській мові – це спільнота тих людей, яка, виїхавши зі своєї країни в іншу, становить там *еміграцію*. Не тільки у старших словниках української мови, але й навіть у *Словнику Грінченка* (1909 р.) не було слів *міграція, еміграція, іміграція, емігрант*. Натомість у *Правописному словнику* Гр. Голоскевича (1929 р.) вже є слово *емігрувати* (з літерою *ге*), бо воно походить не з модерних західноєвропейських мов, а з мови класичної, латинської (ЕССУМ, т. 3, с. 59), **урльоп**, урльопу – зах.укр. з польск. *urlor*, з сербс. в нім. *urloupi*, тепер *urlaub*; на Надніпрянщині – відпустка (ЕССУМ, т. 4, с. 412).

Другу групу утворюють одиниці-назви учасників мандрування, а

саме: **гаджі**, з араб. «хадж» – подорож, почесний титул мусульманина, що подорожував у Мекку (ЕССУМ, т. 1, с. 257); **гід**, з фр. *guide* – провідник, путівник (ЕССУМ, т. 1, с. 274); **гарсон**, з фр. *garson* – хлопчик-офіціант у ресторані чи кафе, служачий для посилок при готелі (ЕССУМ, т. 1, с. 315); **перекладач**, з лат. *traduso* – переводжу, нім. *übersetzen* – перекласти, польск. *przekladac* – перекласти, угор. *tolmacs*, тюрк. *етілмач* (ЕССУМ, т. 4, с. 36).

До третього угруповання зараховуємо лексеми на позначення поняття *документ*. Зокрема, **бедекер** – путівник для подорожніх, за назвою путівників, що їх видавав німець *Baedeker* (ЕССУМ, т. 1, с. 128), **вадемекум**, з лат. *vade* – іди + *tecum* – зо мною – маленький кишеньковий довідник для подорожніх (ЕССУМ, т. 1, с. 194); **віза**, з лат. *visum* – бачене, переглянуте, помітка на паспорті про дозвіл в'їзду до якоїсь держави (ЕССУМ, т. 1, с. 229), **квиток**, з нім. *quitting* – посвідка про заплачення грошей коли за що; звідси й квит, квитанція, поквитування. У Східній Україні *квиток* з нім., у Західній Україні *білет* опосередковано з польск.

bilet, що з фран. *billet*. Німецьке *quitting* і французьке *qutte* походять з лат. *quietus* (заспокоєний), звідси середн.лат. *quitare* (заспокоюватися). З цього слова походить англ. *quit* (звільняти від зобов'язання) (ЕССУМ, т. 2, с. 207).

Четверта група вміщує одиниці на позначення понять *засобів переміщення й розміщення*: **біплан**, з лат. *bi* – два + *planum* – площа, літак, що має дві несучі поверхні – одна над одною (ЕССУМ, т. 1, с. 141), **бот**, **бота**, з гол. *boot* – невелике судно (ЕССУМ, т. 1, с. 170), **вокзал**, з англ. назви передмістя в Лондон *Vauxhall* – залізнична станція (ЕССУМ, т. 1, с. 242).

У складі п'ятої лексико-тематичної групи лексеми на позначення *географічних понять*: **виспа**, з польск. *wyspa* – острів, великий насип землі (ЕССУМ, т.1, с. 221), **віадук**, з лат. *via* – шлях, дорога + *duco* – веду, міст для проїзду чи проходу через долину, річку, дорогу (ЕССУМ, т. 1, с. 224), **карта**, **мана** – зображення частини поверхні землі, звичайно з назвами гір, рік, озер, міст і т.ін. **Карта** з італ. *carta*, а це з лат. *charta*, що походить з грецьк. *chartes*. Слово *карта* прийшло до нас з нім. *karte*,

англ. *map*, фр. *carte*. Синонім слова *карта* є слово *мана* з лат. *mapra* – помальована пілка (кусок матерії) (ЕССУМ, т. 2, с. 195), **кордон**, з польск. *kordon* – політична границя. Походить з франц. *cordon* – шнур, з лат. *chorda*, звідси й франц. *corde* – малий шнурок (ЕССУМ, т. 2, с. 328), шлях – дорога, особливо широка; з нім. *schlag* – дорога, удар (ЕССУМ, т. 4, с. 514).

Прикметним є те, що зазначені лексичні одиниці є неоднорідними за своїм походженням, проте органічно ввійшли в українську мову. У той час дуже гостро точилися суперечки щодо вживання іншомовних слів, відбувалися бурхливі дискусії щодо чистоти української мови. Позицію питомого українського термінотворення обстоював й Іван Огієнко, але водночас дотримувався й поміркованого принципу поєднання національних та інтернаціональних елементів. *Етимологічно-семантичний словник української мови* справляє наше повне уявлення про їхній обсяг у мандрівничій лексиці того часу. Отже, висновкуємо, що джерелами формування туристичної терміносис-

теми періоду кінця 19 – початку 20 століття є різноманітна з функційного й структурного погляду лексика латинського й грецького походження, європейських мов, що є результатом взаємодії інтра- та екстралінгвальних чинників. Зрештою, розвиток української мандрівничої лексики того періоду переконує, що необхідність запозичень сприяє нормалізації й поглибленню міжнародних зв'язків, інтернаціоналізації суспільних процесів.

Список використаних джерел:

1. ДС – Дубровський В. Словник московсько-український. Київ: Рідна мова, 1918, Т. 1: Словник московсько-український. – 546 с.
2. ЕССУМ – Митрополит Іларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови / За ред. Ю. Мулика-Луцика. Вінніпег: Накладом товариства «Волинь», 1979. У 4 т.
3. СЧС – Словар чужих слів (12 000 слів чужого походження в українській мові). Передмова [зібрали Зенон Кузеля, Микола Чайковський] / зредагував Зенон Кузеля. Чернівці: Друк. т-ва «Руска Рада», 1910. С. IV-VIII.
4. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: Підручник / Під ред. доктора пед. наук, проф. Орлова В. Ф. – Київ: Грамота, 2004. – 327 с.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ АНГЛИЙСКИХ МУЗЫКАЛЬНЫХ ТЕРМИНОВ В ТЕКСТАХ НАУЧНОГО, ХУДОЖЕСТВЕННОГО И ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО СТИЛЕЙ

Павлова О.И.

кандидат филологических наук, доцент, профессор кафедры романо-германской филологии Ровенский государственный гуманитарный университет

Ключевые слова: термин, функции термина, сфера функционирования термина, научный стиль, художественный стиль, публицистический стиль, рекламный под-стиль

Keywords: term, functions of term, sphere of term functioning, scientific style, belles-lettres style, publicistic style, advertising sub-style

Известно, что музыкальная терминология современного английского языка, как и терминологии других областей науки и техники, используется в двух основных сферах: фиксации и функционирования, в которых термины обычно реализуются по-разному. Впервые вопрос о том, что термины применяются в двух сферах, поставила В.П. Даниленко [1, 43]. Она отметила, что термины можно наблюдать, во-первых, в неких идеальных условиях, где они могут быть освобождены от всех недостатков, т.е. в лексикографических жанрах (в специальных словарях, термино-

логических стандартах, сборниках рекомендуемых терминов и т.п.). Эту сферу В.П. Даниленко назвала сферой фиксации терминологий. Второй, не менее существенной, а, может быть, и основной сферой применения терминов является, по ее мнению, сфера функционирования – научная речь, специальная научная литература в широком смысле этого слова [2, 38-39].

За истекшие десятилетия эта справедливая мысль была развита и стала основой, по мнению В.М. Лейчика, целого ряда терминоведческих концепций [7, 190]. Прежде всего, обе сферы были расчленены

и было доказано, что существует несколько сфер фиксации и лексических сфер функционирования терминов, отличающихся друг от друга по степени организованности, нормативности и унифицированности входящих в них единиц (например, терминологические словари и банки данных, научные, деловые, публицистические тексты) [7, 190]. Далее было высказано и подтверждено положение о том, что сферы функционирования являются первичными, а сферы фиксации вторичными, куда термины попадают уже обработанными и поэтому поддающимися разного рода операциям по устранению или уменьшению многозначности, синонимии, длинноты и т.п. Последующее углубленное изучение сфер функционирования термина привело к тому, что эта проблема стала одной из центральных в терминоведении и получила особое название: термин и текст [7, 190].

В рамках этой проблемы В.М. Лейчиком были заложены основы терминоведческой теории текста [6]. Ее разработка показала, что тексты, в которых фигурируют термины, это не только научные, технические, деловые и иные специ-

альные тексты, но и публицистические и даже художественные.

Терминоведческая теория текста стала базой функционального терминоведения – одной из перспективных отраслей терминоведения, которая изучает функционирование терминов в текстах различных стилей и жанровой принадлежности, в разных ситуациях профессионального общения и в компьютерных системах. Кроме того, функциональное терминоведение изучает функции, которые термины выполняют в различных сферах.

Следует упомянуть, что сегодня в русле функционального терминоведения в Украине работают З.Б. Куделько, Е.В. Неженец, М.Б. Вербенец, С.М. Рибачок, С.А. Толста, Т.А. Космеда, В.А. Бабюк, А.В. Соломахин, Г.В. Чорновол и др.

Цель данной статьи – изучение особенностей функционирования музыкальных терминов английского языка в научных, художественных, публицистических и рекламных текстах.

Задачи статьи: 1) определение целей использования музыкальных терминов в научном, художественном, публицистическом и ре-

кламном тексте; 2) изучение функционально-стилистических особенностей терминов в вышеупомянутых типах текстов; 3) определение функций, которые выполняют термины в текстах разных функциональных стилей.

Языковым материалом исследования служат английские тексты учебного пособия "The course of English for Music Colleges" М. При-сухина, художественных романов "Three letters" и "Songbird" Дж. Кокс, словарные статьи "English-Russian Phraseological Dictionary" А.В. Кунина и тексты по рекламе парфюмерии [10-14].

Проведенное исследование свидетельствует о том, что музыкальные термины английского языка употребляются в текстах трех функциональных стилей: научном, художественном, публицистическом и в рекламе как особом под-стиле публицистики.

Научный стиль реализует функцию сообщения и характеризуется широким использованием терминологии и абстрактной лексики, преимущественным употреблением слов в их прямых, конкретных значениях, наличием особой фразеологии, тенденцией к сложным

синтаксическим построениям, раз-вернутой и упорядоченной связью между отдельными частями высказы-вания, четким построением аб-зацев, использованием вводных слов, указывающих на отношения между частями предложения, а также содержащих оценку досто-верности сообщения, употребле-нием конструкций с обобщающим родовым наименованием перед пе-речислением, слабым использова-нием безличных и эллиптических предложений [9, 595].

Целью научного стиля является передача научной информации.. Выделяются следующие подстили научного стиля: научно-техниче-ский, научно-деловой, научно-по-пулярный, научно-публицистиче-ский и учебно-научный [9, 595]. В качестве специфических стилевых особенностей языка науки называ-ют отвлеченно-обобщенность, аб-страгизацию, логичность, объек-тивность [3, 107].

Рассмотрим в качестве приме-ра учебно-научного подстиля сле-дующие отрывки: 1) "Fugue is one of the most perfect forms of polyphony, it is a musical form of polyphonic structure in which many times and successively in all voices, according to

the tonal plan, are stated one, two, sometimes more themes. A fugue is an example of imitative polyphony, where voices have equal rights. It has not less than two sections: exposition and free section. The latter can be divided into the medium and tonal reprise, creating three-partness” [14, 95]; 2) “The development of polyvoiced instrumental music in the XVIth century helped unite separate tones into accords and chords. Interacting on the basis of mode they created a new type of mode organization – major-minor mode-harmonic system. In this system harmony is an organizing factor. Major and minor triads became a centre of the mode system and major and minor modes – its mode basis. Major-minor mode-harmonic system is characterized by the fixed structure of the gamut and stableness of functional links of tones and chords. This system is strongly centralized and has only one disposition of the tonic. Change of tonic causes change of tonality” [14, 62].

В данных текстах все терминологические наименования употреблены в прямом, конкретном значении. Здесь научный текст реализует свою главную функцию сооб-

щения научной информации. А термины выполняют все присущие им функции: номинативную, сигнификативную, когнитивную и коммуникативную.

Художественный стиль речи реализует функцию эмоционально-образного воздействия на реципиента; характеризуется единством коммуникативной и эстетической функций языка, разнообразием стилистических подсистем, мотивированным использованием и преобразованием элементов других стилей, широким применением экспрессивных и изобразительных средств языка, богатством синтаксических форм, индивидуализацией стиля [9, 598]. Характерной лингвистической особенностью художественного стиля является использование большого числа изобразительно-выразительных средств языка. Создаваемые образы направлены на появление чувства гармонии и красоты.

Специфическими стилистическими чертами художественной сферы называют эстетическую конкретизацию и художественно-образную конкретизацию как ее речевую реализацию [3, 107].

Рассмотрим отрывки из произ-

ведений английской писательницы Джозефин Кокс – мастера увлекательных любовных романов, в которых есть загадка, интригующая читателя на протяжении всего повествования. Истории писательницы завораживают своей жизненностью и искренностью.

Отрывки из художественных романов Джозефин Кокс: 1) “I was very fortunate. My father was a classical pianist, and my mother sang in concert. When my father played, I used to sit at the stool alongside him, and I would watch the keys go up and down. I would follow up my father’s nimble fingers as they ran over the keys, and I marvelled at the beautiful sounds that he created” [12, 315]; 2) “He planned to have the best-equipped, purpose-built recording studios in the land, and his instinct and experience told him that players, composers and management from every part of the music industry would travel miles to use them” [12, 204]. Музыкальные термины в этих предложениях употреблены в прямом, номинативном значении, поскольку они выступают в описаниях, воссоздающих те или иные детали изображаемого и служат фоном для развертывания идей

произведения. Термины здесь выполняют номинативную, коммуникативную и прагматическую функции.

Рассмотрим другие отрывки: 1) “When he moved his fingers along the strings and the guitar began to sing, it was so hauntingly beautiful, it made him want to cry” [12, 19]; 2) “First, even though it had been restored and tuned to perfection, it was possible that the instrument might not be exactly the same as before. Like a person, a guitar had a heart, and that heart was created by the years of playing it and caring for it. During that very special period, the player and the instrument became almost as one. The player would bring the instrument to life, and the guitar would echo the mood of its master” [12, 318]; 3) “Now, swiftly breaking the silence, the delicate splashes of water trickled over the cobbles to create a unique melody” [12, 65]. В этих отрывках музыкальные термины являются основой для создания целой цепи олицетворений, чем и достигается яркий художественный эффект. В новой стилистической среде на понятийное содержание термина накладывается неизбежно эмоционально-экспрессивная окрашенность, в результате

чего номинативная функция термина совмещается со стилистической.

В нижеприведенных отрывках музыкальные термины участвуют в создании метафор: 1) “Music is an age-old language. It speaks to everyone, young and old. It lifts the spirit and touches the heart, and when it stops it lives on inside you, making you richer in mind and spirit” [12, 20]; 2) “His kind words struck a deep chord with Tom” [12, 93]; 3) “He followed the main street to the end, then, lured by haunting music, he turned into a side street. The light emanating from a pub window lit his way, and the music caught at his heartstrings. With his spirits uplifted, he stood outside the pub enjoying the music” [12, 256]; 4) “Unaware that Robin was watching her with fond eyes, Betty let the song wash over her. She loved Nat King Cole’s sensuous voice, and the words were so beautiful” [11, 17]; 5) “Despite her recent vanishing act, Steve was satisfied that he had his Maddy exactly where he wanted her; his little songbird on a string. And it did not matter what he did to her, because shae always ended up singing along to his tune” [11, 47]. Термины здесь выполняют коммуникативную, прагматическую и стилистическую функцию.

Необходимо добавить, что проникновение все новых терминов на страницы художественных произведений обусловлено активным развитием современного общества, теми реальными переменами, которые происходят в нем. Наряду с единичными терминами в языке художественной прозы переосмысливаются и устойчивые терминологические словосочетания, которые служат материалом для появления новых фразеологических оборотов. Терминологические словосочетания, которые используются в художественном произведении для характеристики большого круга предметов и явлений, как отмечает И.Н. Кочан, часто меняют свои литературные признаки, стилистически окрашиваются, приобретают качественно новые переносные значения [5, 620].

Как показывают наблюдения, в современной английской художественной литературе широко используются фразеологизмы, основанные на музыкальных образно-переосмысленных профессиональных терминологических высказываниях, например: *be in alt* – быть в приподнятом настроении; быть в экстазе [10, 42], *beat the*

big drum – трубить (о чем-л.), шумно рекламировать, раздувать (что-л.), звонить во все колокола [10, 228]; *play first fiddle* – играть первую скрипку, занимать руководящее положение [10, 272], *play second fiddle* – играть вторую скрипку, занимать второстепенное положение [12, 272], *play third fiddle* – играть «третью скрипку», играть незначительную роль [10, 272]; *change one's note* – запеть на другой лад, заговорить по-иному; сбавить тон, присмиреть, притихнуть [10, 540]; *sound a false note* – 1) взять неверный тон; 2) прозвучать фальшиво, неубедительно [10, 540]; *soft pedal* – запрет, ограничение [10, 570]; *strike a right note* – найти, взять верный тон, попасть в тон [10, 540]; *sing a new song* – запеть новую песню, пойти по новому пути [10, 702], *sing another song* – запеть на другой лад [10, 702], *swan song* – лебединая песнь [10, 703]; *to touch a string* – затронуть (чью-л.) слабую струну, (чье-л.) слабое место [10, 732], *harp on one string* – твердить одно и то же, тянуть одну и ту же песню, завести волюнку [10, 732]; *blow one's own trumpet* – хвалиться, хвастать, похваляться; заниматься саморекламой [10, 779];

dance to smb's tune – плясать под чью-л. дудку; ходить по струнке [10, 781], *in tune* – гармонирующий, сочетающийся (с чем-л.); имеющий контакт с кем-л. [10, 781], *out of tune* – не соответствующий (чему-л.), не гармонирующий, не сочетающийся (с чем-л.); не имеющий контакта (с кем-л.) [10, 781] и многие другие.

Публицистический стиль, как известно, реализует экспрессивную и информативную функции (или иначе говоря, функции воздействия и сообщения). Характеризуется широким употреблением общественно-политической лексики и фразеологии, жанровым разнообразием и связанным с этим разнообразием стилистического использования языковых средств: многозначности слова, ресурсов словообразования, эмоционально-экспрессивной лексики, средств стилистического синтаксиса (риторические вопросы и восклицания, параллелизм построения, повторы, инверсия и т.д.) [9, 596]. Язык публицистики должен быть в меру ярким, и при этом привлекающим достаточное внимание. Сохранение этого баланса возможно при помощи заимствования у художе-

ственного стиля таких средств выразительности, как эпитеты, метафоры, метонимии, ирония, каламбур, пословицы и многое другое.

Отличительной чертой публицистического стиля являются выразительность, экспрессивность высказываний. Другой же основной стилевой чертой публицистической речи, связанной с экспрессивностью, является наличие стандарта [4, 344-345].

В публицистических произведениях затрагиваются вопросы весьма широкой тематики – любые актуальные вопросы современности, представляющие интерес для общества: политические, экономические, моральные, философские, вопросы культуры, воспитания, повседневного быта [9, 596]. Известно, что публицистический стиль реализуется в таких жанрах, как: репортаж, заметка, интервью, отчет, статья, обзор, рецензия, очерк, памфлет, фельетон и т.д.

Рассмотрим отрывок из публицистической статьи: The history of the origin of the music goes way back in the time. Music is the part of every known culture in the past and the present. Even the most isolated tribes in the forest have their own forms of

music. And it is said that the music took birth almost 55000 thousand years ago in Africa and later spread around the world with variations. There are different eras of music since the historic times and those are prehistoric music, ancient music, biblical music, medieval music, Renaissance music, baroque music, and the modern age music that we listen in today's world. There are so many types of music genres from classical, instrumental, romantic to hip-hop, pop, reggae, jazz, rock, Korean Pop, metal, EDM, and what not. В данном отрывке использовано небольшое количество музыкальных терминов в их прямых, номинативных значениях. В других публицистических текстах термины могут встречаться и в переносных значениях для усиления выразительности и экспрессивности высказываний. Применение музыкальных терминов обусловлено содержанием публицистического текста, который реализует две основные функции: информативную и экспрессивную.

В современной лингвистике вопрос о месте рекламных текстов в системе функциональных стилей пока остается открытым. В языке

рекламы можно обнаружить элементы различных стилей, однако он, несомненно, он объединяет в себе характерные черты разных функциональных стилей. Такой характер рекламных текстов ведет к усложнению их структуры, но, тем не менее, направленность средств разных стилей в рекламе – воздействие на потенциального потребителя.

Язык рекламы, по мнению Т.Н. Лившиц, относится к особой подсистеме публицистического стиля. Она определяет рекламу как подстиль языка, который имеет как сходства, так и различия с публицистическим стилем [8, 9]. Сходства языка рекламы и публицистического стиля заключаются в оперативности, массовости адресата, опосредованном контакте с ними, отсутствии обратной связи.

Языку рекламы, как и публицистическому стилю, характерны информирующая и воздействующая функции. Однако, по мнению Т.Н. Лившиц, подстиль языка рекламы отличается от публицистического стиля эмоциональной окрашенностью: в то время как рекламные тексты публицистического стиля направлены на появление у реци-

пиента положительных эмоций, то публицистический стиль способен вызвать абсолютно любые чувства [8, 12].

Основные стилевые черты, присущие рекламному подстилю, это информативность, оценочность, предметная конкретность, обобщенная образность, адресованность и лаконичность [8, 12]. Условно будем считать рекламные тексты особым подстилем публицистики, хотя изучение рекламных текстов необходимо продолжить и вопрос о месте рекламы в системе функциональных стилей еще предстоит решить.

Рассмотрим несколько отрывки из текстов по рекламе парфюмерии, взятых из интернета: 1) Guerlain brings a long tradition of aromatic artistry to the creation of Insolence, a bold scent for the modern woman. Exquisite and ethereal floral elements of iris and violet are enlivened by a cocktail of red fruit accords, including lusciously sweet raspberry. 2) Kenzo Flower by Kenzo is a scent for women that links nature to the fast paced life of city living. Introduced in 2000, this fragrance features a mixture of floral and powdery notes. Floral notes include

parma violet, Bulgarian rose, cassis and hawthorne. Powdery notes of oporanax, white musk and vanilla combined with a subtle woody touch. 3) Debuted in 2000, Sexiest Fantasies Fireworks is a fragrance for women who long for adventure, spontaneity and excitement. Boasting vanilla, peach and plum notes, this Parfums De Coeur scent emits alternating warming and cooling accords that invigorate your soul and renew your mind. 4) Flacon of Lady Million is in tune with composition and theme of this edition. Instead of gold bullion, the flacon for women is designed as a golden diamond. While insinuating luxury and wealth, the fragrance prepares a surprising composition of intertwined floral, fresh and woody accords. 5) Love is in the air the moment you spray the rich, unique fragrance of Red Door by Elizabeth Arden. With subtle notes of fresh orchid and jasmine blended with the floral tones of wild violet, orange blossom, and lily of the valley, this perfume is a signature scent loved by women of all ages since its inception in 1989 [13].

Наблюдения показали, что в текстах по рекламе парфюмерии, которые выполняют присущие им

функции информирования и воздействия, могут употребляться следующие музыкальные термины: harmony, composition, note, accord, tone, solo, accent, theme, tune. Используются они в переносных, образных значениях, в непривычном словесном окружении (a cocktail of red fruit accords, cooling and warming accords, fresh and woody accords, floral and powerdy notes, peach and plum notes, fruity and sweet notes, luscious apricot notes, iris and rose notes, revitalizing notes of orange, tropical lotus notes, warm peach flower accents, citrus notes of neroli and bergamot, sensual composition, surprising composition, sensual solo of oriental sandal-wood, oriental fruity tones) в основном для повышения эмоциональности, образности и экспрессии, а также для усиления воздействия смысла текста на адресата.

Проведенное исследование позволяет сделать следующие выводы.

Основными сферами функционирования английских музыкальных терминов следует признать научный, художественный, публицистический функциональные стили и особый подстиль публицистики – рекламу.

В научной литературе термины употребляются в прямых значениях и выполняют все присущие им функции: номинативную, сигнификативную, когнитивную, коммуникативную и эвристическую.

В художественной литературе термины могут употребляться в прямых значениях для описания обстановки и речевой характеристики лиц, связанных с определенной профессиональной деятельностью. А также термины могут употребляться и в переносных значениях для усиления эмоционального воздействия на читателей, для создания комического, иронического и иных эффектов, для усиления выразительности и экспрессии. Термины выполняют в художественном стиле коммуникативную и художественно-образную функции. В художественной литературе термины приобретают новые функционально-стилистические особенности: многозначность, модальные характеристики, эмоциональную окраску и несвойственное термину словесное окружение. Кроме того, термины служат основой для создания различных экспрессивно-стилистических средств: метафор, олицетворений, сравнений, метонимий

и т.п. Использование терминов в художественной литературе представляется стилистически оправданным, поскольку позволяет авторам наиболее полно раскрыть замысел произведения, создавая неповторимые обстановку и атмосферу произведений, а также выразительно показать сложность и неординарность его литературных героев.

Подобно художественным текстам, в публицистических и рекламных текстах термины могут использоваться и в прямых, и в переносных значениях, выполняя при этом, как коммуникативную, так и экспрессивную функции.

Перспективой дальнейшего исследования является изучение проблемы функционирования музыкальных терминов в научных, художественных, публицистических и рекламных текстах в сопоставительном аспекте (на материале английского, французского, русского и украинского языков).

Литература:

1. Даниленко В.П. Лексико-семантические и грамматические особенности слов-терминов / В.П. Даниленко // Исследования по русской терминологии. М.: Наука, 1971. С. 7-67.
2. Даниленко В.П. Русская терминология. Опыт терминологического

- исследования. М.: Наука, 1977. – 246 с.
3. Кожина М.Н. О речевой системности научного стиля сравнительно с некоторыми другими: Учеб. пособие. Пермь: Пермск. гос. ун-т, 1972. – 395 с.
4. Кожина М.Н. Стилистика русского языка: Учебник / М.Н. Кожина, Л.Р. Дускаева, В.А. Салимовский. Москва: Флинта, 2008. – 464 с.
5. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту: Навч. посібник. К.: Знання, 2008. – 423 с.
6. Лейчик В.М. Элементы терминоведческой теории текста / В.М. Лейчик // Стереотипность и творчество в тексте. Межвуз. сб. науч. трудов. Пермь, 2002. С. 27-47.
7. Лейчик В.М. Терминоведение: Предмет, методы, структура. М: КомКнига, 2006. – 236 с.
8. Лившиц Т.Н. Специфика рекламы в прагматическом и лингвистическом аспектах. Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Таганрог, 1999. 24 с.
9. Розенталь Д.Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д.Э. Розенталь, М.А. Теленкова. М.: Астрель, АСТ, 2001. – 624 с.
10. Источники:
11. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь.– М.: Русский язык, 1984. – 944 с.
12. Cox, J. Songbird. London: Harper Collins, 2008. – 501 p.
13. Cox, J. Three Letters. London: Harper Collins, 2012. – 424 p.
14. Oriflame Perfumes and Colognes: [Электронный ресурс] – Режим доступа: [http:// www.fragrantica.com](http://www.fragrantica.com) (Дата обращения: 16.07.2018).
15. Prysukhin, M. The Course of English for Music Colleges. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 176 p.

ПРОБЛЕМА ТИПОЛОГІЇ СУЧАСНИХ МЕДІА ТЕКСТІВ

Довгань О. Л.

магістр, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ,

Козуб Л. С.

кандидат філологічних наук, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Ключові слова: медіа текст, типології, адресат, контекст, дискурс, семіотичні коди, лінгвальні і екстралінгвальні параметри.

Keywords: media text, typology, addressee, context, discourse, semiotic codes, lingual and extralingual parameters.

Проблематика досліджень мас-медійних текстів займає особливе місце в сучасному мовознавстві, що є відображенням тих значущих соціальних, політичних, філософських, культурних, лінгвістичних тенденцій, закладених у самому функціонуванні даного типу дискурсу.

Різні аспекти мас-медійних текстів (структура, типологія, методи дослідження) вивчали багато вітчизняних та зарубіжних науковців: С. Бернштейн, Т. Добросклонська, М. Казак, Г. Мельник, Н. Кузьмина, А. Белл, Г. Солганик, Ю. Макарець, В. Рогозіна, В. Прозоров. За твердженням Г. С. Мельник, «дослідження медіа текстів зумовлено

новим етапом розвитку соціуму, який пов'язаний з настанням епохи інформаційного суспільства, збільшенням каналів поширення інформації, розвитком медійних ринків, удосконаленням комп'ютерних технологій, зміною культурних кодів, що дозволяє створювати медіа тексти на принципово новій основі» [7].

Змістове наповнення терміну медіа (від лат. media, medium – засіб, спосіб, посередник) дозволяє називати медіа текстом будь-який носій інформації. Проте на відміну від звичайного тексту, медіа текст – результат масово-інформаційної діяльності та масової комунікації, суть якого – конкретна інформа-

ція, виражена мовленням для впливу на громадську думку та здійснення переконання [5]. За визначенням М. Казак: «Медіа текст – інтегративний багаторівневий знак, який об'єднує в єдине комунікативне ціле різні семіотичні коди (вербальні, невербальні, медійні) і демонструє принципову відкритість тексту на змістовно-смісловому, композиційно-структурному і знаковому рівнях [45].

Англійський мовознавець А. Белл у своїй праці «Approaches to Media Discourse» зазначає, що визначення медіа тексту виходить за межі традиційного погляду на текст як на послідовність слів. Воно є значно ширшим і включає голосові та звукові параметри, візуальні образи, тобто медіа тексти втілюють технології, які використовуються для їхнього створення та поширення [2, 35].

Найважливішою характеристикою сучасного мас-медійного тексту, яка відрізняє його від тексту взагалі, є його багатовимірність (або ж багатоплановість, поліфонічність, інтегральність), під якою слід розуміти поєднання різних вербальних, візуальних, аудитивних, аудіовізуальних або

інших компонентів в єдиному смисловому просторі тексту. Також відмінною рисою медіа текстів вважається їх мовна специфіка, обумовлена, перш за все, тим, що адресована масовій аудиторії [4, 413].

Проблема типології медіа текстів залишається в лінгвістиці тексту поки що відкритою. Типологія може базуватися на будь-яких з текстових ознак – інформаційних, функціонально-стилістичних, структурно-семіотичних або комунікативних, на перетині яких один і той самий текст буде належати до різних груп [8, 13].

У сучасній науці проблема типологізації текстів вирішується з різних позицій, зважаючи на різноманіття текстів, та їх специфічні характеристики. На думку Г. Солганика, ідеальною була б класифікація, в якій всі види текстів виділяються на основі єдиного релевантного критерію, але такий критерій поки не знайдений [9]. Зважаючи на відсутність єдиної, універсальної типології доцільно розглянути низку класифікацій, що відображають різні сторони і властивості медіа тексту.

Специфіку текстів, які функціо-

нують у масовій комунікації, пояснюють за допомогою моделей комунікації, серед яких класичною вважається модель американського політолога Г. Лассуела, який бере до уваги наступне: хто – що повідомляє – яким є канал повідомлення – кому – з яким ефектом. Масова комунікація, представлена як процес інформаційного зв'язку, враховує взаємодію різних елементів: автор, адресат, канал, код, текст, контекст, зворотний зв'язок, ефективність комунікації. Саме ці елементи можуть виступати критеріями типології медіа текстів [1, 12].

Відомі класифікації побудовані на лінгвальних і екстралінгвальних параметрах, з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних чинників. За твердженням Г. Солганика, це тексти, які можна диференціювати залежно від характеру їхньої побудови (від 1-ї, 2-ї і 3-ї особи), передачі чужого мовлення («своє і чуже»), функціонально-змістовного призначення (опис, розповідь, міркування), кількості учасників комунікації (монолог, діалог, полілог), типів зв'язків між реченнями [9, 15].

Тексти також типологізуються з погляду їхнього впливу на аудито-

рію. Розрізняють чотири типи медіа текстів залежно від того, чи вони впливають на: 1) масову аудиторію, 2) конкретний соціальний інститут / конкретного адресата, 3) вимагають безпосередньої реакції (втручання в реальну дійсність), 4) взагалі не призначені для дії (інформують, нейтральні). У дослідженні В. Рогозіної головними чинниками для систематизації медіа текстів є зовнішні (екстралінгвістичні) і внутрішні (лінгвоментальні) фактори. У підсумку вчена виокремлює такі різновиди медіа текстів, які відображають типову організацію змісту: новинні, аналітичні, критичні, політико-публіцистичні [8, 128].

Аналіз наявних типологій засвічує, що при їх розробці дослідники спираються на різні критерії. Наприклад, Т. Добросклонська розробила систему аналізу медіа тексту як об'ємного багаторівневого явища, що включає стійку систему параметрів [1, 12]: 1) спосіб творення мас-медійного тексту (авторський – колегіальний); 2) форма творення і форма відтворення (одно-, багатовимірні); 3) канал поширення (преса, радіо, телебачення, мережа Інтернет); 4) функціо-

нально-жанровий тип тексту (новини, інформаційна аналітика та коментар, текст-нарис (будь-які тематичні матеріали, що позначаються англійським терміном features), реклама; 5) певна тематика у межах стійких медіа-топиків.

Зазначена класифікація дозволяє детально проаналізувати будь-який мас-медійний текст з огляду на основні форматні ознаки та особливості реалізації в ньому функцій медіа-мови, а також уможливає достовірне висвітлення подій.

Крім того, Т. Добросклонська зазначає, що основними критеріями типології медіа текстів можуть бути такі елементи: автор, адресат, канал, код, текст, контекст, шуми, зворотній зв'язок, ефективність комунікації [1, 16]. З іншого боку, Н. Кузьміна вважає, що найбільш розгорнутою та адекватною є класифікація, яка враховує такі параметри: спосіб створення тексту, форму, канал розповсюдження, функціонально-жанровий тип, тематичну домінанту [3, 17].

Класифікацію медіа текстів з погляду їхнього впливу на аудиторію запропонувала також Г. Мельник, виділивши: 1) тексти, розраховані на одночасний вплив на конкретні

соціальні інститути і на свідомість масової аудиторії; 2) тексти, метою яких є вплив на свідомість масової аудиторії, принципово розраховані на миттєвий відгук будь-якої особи або соціального інституту; 3) тексти, розраховані на миттєву реакцію, що потребують втручання в реальну дійсність та нерозраховані на вплив на свідомість масової аудиторії; 4) нейтральні тексти, які не розраховані на миттєву реакцію [6, 136].

Отже, медіа текст – це твір масово-інформаційної діяльності та масової комунікації, суть якого – це конкретна інформація, виражена мовленням для впливу на громадську думку та здійснення переконання, найважливішою характеристикою якого є його багатовимірність та мовна специфіка. Типологія може базуватися на будь-яких з текстових ознак – інформаційних, функціонально-стилістичних, структурно-семіотичних або комунікативних, на перетині яких один і той самий текст буде належати до різних груп. Основні класифікації медіа текстів базуються на особливостях їхнього творення, каналах поширення та впливу на аудиторію.

Література

1. Добросклонская Т. Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ: современная английская медиаречь: учеб. пособ. М. : Флинта : Наука, 2008. – 264 с.
2. Казак М. Ю. Специфика современного медиатекста // Современный дискурс-анализ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://discourseanalysis.org/ada6/st42.shtml>
3. Кузьмина Н. А. Современный медиатекст: учеб. пособ. Омск, 2011. - 414 с.
4. Макарець Ю. С. Особливості семантико-функціонального призначення перифразів у публіцистиці // Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Сер.: Філологія. Х.: ХНУ, 2010., Вип. 60., Ч. 1. С. 413-417.
5. Медіалінгвістика: словник термінів і понять / за ред. проф. Л. І. Шевченко. К.: ВПЦ «Київський університет», 2013. – 240 с.
6. Мельник Г. С. Mass Media: Психологические процессы и эффекты / Г. С. Мельник. СПб: СПбГУ, 1996. – 160 с.
7. Мельник Г. С. Медиатекст как объект лингвистических исследований // Журналистский ежегодник. 2012. №1. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/mediatekst-kak-obekt-lingvisticheskikh-issledovaniy>
8. Рогозина И. В. Медиа-картина мира: когнитивно-семиотический аспект. Дис.... д-ра пед. наук: 10.02.19 Барнаул, 2003. 430 с.
9. Солганик Г. К. К определению понятия «текст» и «медиатекст» / Г. К. Солганик // Вестник Московского университета. Сер. 10. Журналистика. 2005, № 2. С. 7-16.
10. Bell A. Approaches to Media Discourse. L.: Blackwell Publishers, 1996. - 230 с.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОНЯТТЯ НОРМА: МОВНА НОРМА ТА ДІАЛЕКТИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Ольховська Н. С.

канд. філол. наук, доцент кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ключові слова: мовна норма, літературна норма, національні варіанти, територіальні діалекти, орфографічні, фонетичні, граматичні норми

Поняття «норма» є універсальним і фундаментальним в сучасних науках взагалі та лінгвістиці зокрема. Це питання викликає постійний інтерес дослідників різних галузей науки, спрямованих на вивчення людини на суспільства.

Різні аспекти української літературної норми досліджуються у когнітивній лінгвістиці, прагматиці, синергетиці. Так, дослідженню проблем становлення норми в лінгвістиці приділено увагу Г.В. Пашковською [5], категоріальний статус української літературної норми та сутність поняття синтаксична норма обґрунтовано в дисертаційному дослідженні С.В. Харченко [7], теоретичні та практичні питання співвідношення літературної норми та мовної практики розглянуто С.Я. Єрмоленко, С.П. Бирик та Т.А. Коць [3].

Літературна мова – форма існування національної мови, яка об'єднує територіальні, соціальні говори, діалекти. Під нормою Е. Кохсеріу розуміє сукупність стійких, традиційних (узвичаєних) реалізацій мовної системи, яка містить історично актуалізовані мовні моделі і є корелятивна тому, що сказано, і яка за традицією говорять у певному суспільстві [Хар, с. 42].

Мовна норма – сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, які закріплюються у процесі спілкування. Головні ознаки мовної норми – унормованість, обов'язкова правильність, точність, логічність, чистота і ясність, доступність і доцільність [4].

На відміну від мовної, літературна норма є не лише відносно стабільною і уніфікованою, а й значно диференційований комп-

лекс мовних засобів, що передбачає збереження цілого ряду варіантів та синонімічних способів вираження. Ця варіативність мовних засобів забезпечує функціонально-стилістичну диференціацію літературних мов [9].

Літературний стандарт – це унормована й кодифікована у словниках і граматиках, поліфункціональна і вербалізована у структурованих поняттях літературна мова, що сформувалася в конкретних історичних умовах [3, с. 6].

Мовна норма німецької мови – сукупність прийнятих та усталених правил, які регулюють правопис, вимову, граматику та стиль мовної спільноти [10].

Дослідженням норм німецької мови займалися Д. Неріус, Д. Лерхнер, П. фон Поленц, Й. Єрден. Особливості становлення графічної та орфографічної норм німецької мови розглянуто Т. Хоменко [8], а типи підсистем німецької розмовної мови виділено А. Корягіною.

Створення літературної письмової німецької мови, яку називають також ранньою новою німецькою мовою (*Frühneuhochdeutsch*), було в основному завершено в XVII ст. На спірну думку вчених, саме пере-

клад Мартіном Лютером Нового та Старого заповіту на тоді ще не усталену новонімецьку письмову мову (*Neuhochdeutsch*) був поштовхом до розвитку загальнорегіональної письмової німецької мови.

Об'єктом нашого дослідження є орфографічні, фонетичні та граматичні особливості національної німецької мови на території Німеччини.

На сьогодні німецька мова є державною в Німеччині, Австрії, Швейцарії, Люксембурзі та Ліхтенштейні. Що дає підстави говорити про різні варіанти німецької мови (*Österreichisches Deutsch*, *Schweizer Hochdeutsch*, *Schweizerhochdeutsch*). Якщо в Австрії та Німеччині існує три варіанти німецької мови: літературна, розмовна та діалекти, то в швейцарський національний варіант німецької мови це літературно нормована мовна система, що включає літературну та розмовну мову. Німецький універсальний словник Дуден нараховує з-поміж 130 тис. ключових слів 1,3 % марковані як швейцарські варіанти, 3,1 % – як швейцарські або австрійські варіанти та 1,8 % – як австрійські варіанти [6].

І.О. Москальська дотримується думки Г. Рейса, так і у В.М. Жирмунського і розглядає

нижньонімецький (*Niederdeutsch*, *Plattdeutsch*) і верхньонімецькими (*Hochdeutsch*), який у свою чергу ділиться на середньонімецьких (*Mitteldeutsch*) і верхньонімецькими (*Oberdeutsch*). Крім літературної мови (*Hochdeutsch*, *Platdeutsch*, *Standarddeutsch*) в Німеччині існують територіальні діалекти або місцеві варіанти німецької мови, що утворилося під взаємним впливом сусідніх країн. Але класифікації сучасних діалектів німецької мови В. М. Жирмунського, що ґрунтується на географічно-плеємінному принципі, є більш розгорнутою:

1. нижньофранкські: північно-саксонський, шлезвігський, гольштинський, вестфальський, остфальський, мекленбурзький, північнобранденбургський, південобранденбургський;

2. середньонімецькі: рипуарський, мозельський, пфальцський, гессенський, східносередньонімецький;

3. південнонімецькі: верхньоалеманський (швейцарський), гірсько-алеманський (південноалеманський), ніжньоалеманський, швабський, східнофранкський, південнофранкський, північнобаварський, середньобаварський і се-

редньоавстрійський, південноавстрійський або південнобаварський [2, с. 34].

До літературних норм належать орфоепічні, акцентуаційні, орфографічні, пунктуаційні, лексичні, словотвірні, граматичні, стилістичні [1].

Орфоепічні норми – це сукупність правил вимови голосних, приголосних звуків та звукосполучень у потоці мовлення. Дотримання цих норм забезпечує безперешкодне сприймання виголошеного тексту, а також унеможливорює спотворення змісту слів і речення в цілому.

Наприкінці XVIII ст. еталонною німецькою вимовою вважалася саксонська, що пояснюється сильним впливом саксонських діячів мистецтва і науки на німецьку культуру. Уже в XIX ст. стандарти північнонімецької вимови зміцнилися в усному мовленні. Ця вимова вперше було кодифікована в «Сценічній вимові» (*Deutschen Bühnenaussprache*) Теодора Зібса в 1898 році.

Сучасні орфоепічні словники загалом лише з невеликими відхиленнями відповідають нормам, встановленим Зібсом. Так, наприклад, сучасна вимова звуку [r] вже

не відповідає фонемі /r/. Сьогодні визнаними нормами вимови вважаються норми Конрада Дудена, які були наведені в його «Орфоепічному словнику» (*Duden-Aussprachewörterbuch*), що розкриває всі основні правила фонетики і фонології, але водночас, не завжди відображає сучасний стан німецької вимови. Фонетика німецької мови нараховує 44 звуки, серед яких розрізняють 16 голосних, 3 дифтонги, 22 приголосні і 3 африкати (звукосполучення [kv] та [ks] часто розглядають як африкати).

Акцентуаційні норми передбачають дотримання правил наголошування слів. Йдеться, звичайно, про виділення складу в слові та слова в реченні чи фразі. Наголос – це неодмінний елемент інтонації української мови, який творить її ритмомелодику, сприяє розрізненню значення слів чи їх форм, допомагає виділити в реченні важливе за змістом слово.

Словесний наголос в німецькій мові носить фіксований характер і майже не змінює свого положення в слові. У кореневих словах наголос падає, як правило, на перший склад, в словах з префіксами наголос падає або на префікс, або на ко-

рінь. Тож виділяють наголошені (*un-, ur-, ab-, auf-, aus-, bei-, ein-, mit-nach-, vor-, zu-*) і ненаголошені префікси (*be-, ge-, ent-, emp-, er-, miss-, ver-, zer-*), які ще називають напівпрефіксами і префіксами (наголошеність є однією з причин протиставлення цих афіксів). Більшість німецьких суфіксів ненаголошені, проте існує ціла група наголошених суфіксів (*-ist-, -ent-, -ant-, -ee-, -eur-, -ion-, -tät-, -ur-, -at-, -it-, -ot-, -et-*). У складних словах наголос буває головним (зазвичай падає на перший компонент слова) і другорядним. Другорядний наголос зазвичай падає на другий компонент (наприклад, як у слові *Zeitverschiebung*), проте існують і винятки (наприклад, як у слові *Jährhundert*), а в аббревіатурах наголос часто падає на останню літеру (*die BRD* [*be: 'er'de:*]).

Орфографічні норми – це єдині загальноприйняті правила передачі звукової мови на письмі, а саме: написання слів і їх частин, вживання великої літери, написання слів разом, окремо і через дефіс, правила переносу слів із рядка в рядок. Німецький правопис формувався протягом XIX ст. Значний прорив у

створенні спільного правопису досягнутий завдяки Конраду Дудену, який випустив «Орфографічний словник німецької мови» в 1880. Він ґрунтувався на рішеннях загальнонімецької орфографічної конференції 1876 року. У процесі реформи німецького правопису в 1901 цей словник був у дещо змінній формі визнано основою німецького офіційного правопису. Орфографічна конференція 1901 року остаточно визначила мовні правила на ХХ ст. До орфографічних особливостей німецької мови належить написання іменників з великої літери: *die Mutter* – мама; подвоєння приголосних – ll, ck, ff, tz; позначення довготи голосних шляхом написання їх з h (*die Uhr* – [u:r]) та позначення [i:] – ie, ih, ieh; різні варіанти передачі дифтонгів на письмі [ei, au, ai – ай] тощо.

Пунктуаційні норми – це система правил вживання розділових знаків у реченні, тексті (кома, крапка, тире, двокрапка, крапка з комою, три крапки, дужки, лапки, знак оклику, знак питання). За допомогою розділових знаків здійснюють структурне, смислове та інтонаційне членування

писемної мови на значущі частини, що дає змогу читачеві усвідомити зміст тексту відповідно до задуму автора.

Для німецького спонукального речення є важливим наявність знака оклику вкінці, що дасть змогу не сплутати його з питальним реченням без питального слова: Imperativ: *Gehen wir spazieren!* – *Йдемо гуляти!*; Fragesatz: *Gehen wir spazieren?* – *Чи йдемо ми гуляти?*

Лексичні норми регламентують використання слів відповідно до їх лексичного значення та не допускають вживання жаргонних, діалектних, просторічних слів. Наприклад, *der Junge (-n)* – хлопчик / хлопці, але *Jungs* – банда; *blaue Jungs* – матроси.

Словотвірні норми встановлюють закономірності утворення нових слів за наявними в мові словотвірними моделями. Типовими способами утворення нових слів в німецькій мові є: 1) суфіксально-префіксальний спосіб (за допомогою афіксів): *stehen* – стояти, *verstehen* – розуміти; *die Zeit* – час, *die Zeitung* – газета; 2) субстантивація: *lesen* – читати, *das Lesen* – читання.

Крім того зустрічаються інкорпорація та аглютинація:

1) інкорпорація: а) складні слова: *Damenbekleidung* – жіночий одяг; б) злиття прийменників з артиклями: *im* (*in* + *dem*), *ins* (*in* + *das*), *zum* (*zu* + *dem*), *zur* (*zu* + *der*), *ums* (*um* + *das*) тощо; в) інтерпозиція частки *zu* між префіксом і коренем дієслова: *Wir haben keine Zeit, unsere Freunde anzurufen*;

2) аглотинація (зустрічається рідко): *der Lehrer – die Lehrerⁱⁿ – die Lehrer^{innen}*. Суфікс *-in* (*-inn*) передає лише жіночий рід, а суфіксом *-en* виражається тільки множина.

7. Граматичні норми охоплюють правила творення та вживання форм слів, їх поєднання у словосполучення та речення. Ці норми вивчаються в морфології та синтаксисі, закріплені в граматиках української мови, довідниках, працях.

За своєю морфологічною структурою німецька мова є флективна-аналітичною. Флективність та аналітизм переважають у мові і утворюють домінанту його морфологічної будови. Іменники, прикметники, займенники відмінюються за відмінками та набувають відмінкові закінчення. Складні часові форми (*Perfekt*, *Plusquamperfekt*, *Futurum I*,

II Aktiv), форми пасивного стану (*Passiv*) та умовного способу (*Konjunktiv I, II*) утворюються за допомогою допоміжних дієслів. Речення мають усталений порядок слів, який відповідає рамковим конструкціям простого та складного (сурядного/ підрядного) речення.

Стилістичні норми регламентують доцільність використання мовних засобів у конкретних стилях мови. Добір мовних елементів відповідає потребам сфер комунікації, меті і завданням висловлювання. Вказуючи на ці норми, часто кваліфікуємо їх не як «правильні», а як «доцільні», «кращі» саме для цієї ситуації. Наприклад, нормою офіційно-ділового стилю є вживання книжних слів, канцелярської лексики, усталених мовних зворотів (акредитація, набувати чинності, засвідчити підпис, доповідна записка) чи термінів з різних галузей знань, дієслів пасивного стану, складнопідрядних речень для наукового стилю.

Отже, німецька мова є «архисистемою», яка поділяється на деякі підсистеми – національні варіанти та територіальні діалекти. Кожен варіант має специфічний компонентний склад та властиву особли-

ву лінгвістичну ситуацію. Детальний аналіз вказаних вище орфопічних, акцентуаційних, орфографічних, пунктуаційних, лексичних, словотвірних, граматичних, стилістичних норми німецької мови може стати темами наступних наукових розвідок.

Література

1. Види літературних норм. – Режим доступу: <https://helpiks.org/1-4361.html>
2. Жирмунский В. М. Проблема социальной дифференциации языков / В. М. Жирмунский // Избр. труды. Общее и германское языкознание. – Л.: Наука, 1976. – 695 с.
3. Літературна норма і мовна практика: монографія / [С.Я. Єрмоленко, С.П. Бирик та Т.А. Коць та інші]; за заг. ред. С.Я. Єрмоленко. – Київ, 2013. – 320 с.
4. Мовна норма. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мовна_норма
5. Пашковська Г.В. Проблема норми в лінгвістиці. – Режим доступу: http://philology.knu.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2010_29/195_199.pdf
6. Рожко А.Я. Німецька мова та її варіанти / А.Я. Рожко // Вісник національного університету водного господарства та природокористування. – Рівне, 2018. – № 2 (2). – С. 152-154.
7. Харченко С.В. Синтаксичні норми української літературної мови ХХ – початку ХХІ ст.: становлення та кодифікація: дис. ... док. філол. Наук зі спец.: 10.02.01. – Київ: Інститут української мови НАН України, 2017. – 489 с.
8. Хоменко Т. Особливості становлення графічної та орфографічної норм німецької мови // Наукові записки: Серія «Філологічні науки», Вип. 30. – С. 164-170.
9. Языковая норма. – Режим доступа: <https://bigenc.ru/linguistics/text/2671107>
10. Dudenwörterbuch: Sprachnorm. – Режим доступа: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Sprachnorm>

КОГНИТИВНО-КОММУНИКАТИВНАЯ СПЕЦИФИКА ИНФАНТИЧЕСКИХ СТИХОТВОРНЫХ ТЕКСТОВ АНГЛИЙСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРЫ

Кузьменко Анастасия Алексеевна

кандидат филологических наук;

Приходько Анатолий Николаевич

доктор филологических наук, профессор

Запорожский национальный технический университет

Ключевые слова: инфантический стихотворный текст, концепт, предикативность, синтаксическая организация, стилистическая специфика.

Key words: infant poetry text, concept, predicativity, syntactic organization, stylistic specificity.

Изучение путей и способов вербальной аранжировки инфантических стихотворных текстов (ИСТ) является одним из звеньев онтогенеза речи в системе “от ребенка – к взрослому”. При этом интерес ученых к тому, что и как говорит ребенок, со временем не только не ослабевает, но и крепнет, намечая новое исследовательское направление – лингвистику детской речи. Последняя входит в круг гуманитарных наук, среди которых главное место занимает инфантология – научное направление, изучающее процессы и механизмы, сопровождающие физическое и психическое развитие ребенка во

время взросления [17]. Поэтому здесь и далее терминопонятие «инфантический» (лат. *infantis* ‘детский’) используется в отношении ребенка в возрасте от трех до шести лет, т. е. ребенка дошкольного возраста, у которого речевой аппарат еще недостаточно развит, а фонд знаний приобретен без вмешательства школьной программы.

Опираясь на работы по психологии раннего детства (А.Н. Леонтьев [8], Ж. Пиаже [9], А. Урунтаева [13], Д.Б. Эльконин [16] и др.), а также на психолингвистические изыскания в области изучения детской речи (М.М. Алексеева [1], Л. Выготский [4], А.С. Ушакова [14] и

др.), а также на труды отцов-основателей лингвокультурологии (В. Гумбольдт [3], А.А. Потебня [10] и др.), можно говорить о существовании инфантической языковой картины мира, которая отражает особенности детских знаний о мире, а также детские ценности. Инфантическая языковая картина мира – особый способ концептуализации действительности, специфическое отражение физических и психических реалий в языке ребенка. В содержательных единицах языка ребенка дошкольного возраста и их речевых реализациях представлен особый уровень видения мира, особый взгляд на мир.

Значительную роль в процессе детского познания играет поэзия. Предметность жизни, действительность апоэтичны. Между реальным пейзажем и пейзажем в искусстве – огромная пропасть, а между красивым и уродливым, хорошим и плохим художественным произведением – лишь относительная разница, и она имеет большое значение для ребенка [12, 180].

Как и любой другой текст, англоязычный ИСТ выступает как целенаправленное речевое действие, как основной способ когни-

тивного и коммуникативного взаимодействия людей. Описывая реалии бытия, окружающий мир, семейные отношения, человеческий организм и другие явления инфантической картины мира, корпус англоязычных ИСТ не является ни типологически, ни генрологически, ни тематически гомогенным. Наиболее репрезентативными являются такие его типы, как экшен-стихи, загадки, считалки и скороговорки [2, 215-242]. Имея в своей основе единый жанрово-типологический инвариант – быть познавательно-игровым средством детской деятельности – они вариативно отличаются между собой тематикой, метрикой и спецификой использования языковых средств, что имеет непосредственное отношение к их когнитивно-коммуникативной организации.

Когнитивно-семантическое устройство, называемое здесь и далее концептосистемой ИСТ, представляет собой сложное ментальное образование, в котором выделяются единицы восходящего и нисходящего уровней абстракции, иерархически связанные между собой отношениями мега-, гипер-, гипо- и катанимии.

Ментальными единицами англо-язычных ИСТ высшего уровня абстракции являются гиперконцепты-домены ЧЕЛОВЕК, ПРИРОДА, БЫТ, РАЗВЛЕЧЕНИЯ, ОБЩЕСТВО с подчиненными им нисходящими гипер-, мезо и (ката)концептами, которые отражают знания социального, физиологического и психоэмоционального состояний ребенка дошкольного возраста. ГиперК ЧЕЛОВЕК актуализируется во всех видах ИСТ и состоит из гипоК ТЕЛО, ОТНОШЕНИЯ, ЭМОЦИИ. Согласно общеизвестных толкований, человек – это существо с собственным особым характером [20, 1224]; мужчина, женщина или ребенок, имеющие индивидуальность, персональность [21, 749].

Концепт ТЕЛО в воображении ребенка – это комплекс знаний о PARTS PARTS OF THE BODY, FACE и INTERNAL ORGANS, основанных на их характеристиках по функциональному назначению, размещению, цвету и т.п.: *little foot, right hand, left hand, rosy cheeks, mouth so fair, bonny eyes, eyes of blue, little nose, baby's eyes, like the heaven's hue, as red as blood*. ОТНОШЕНИЯ сочетают мезоК FAMILY и NON-FAMILY по принципу близости / родства к

кругу тех, кто проживает вместе с ребенком: *Mother, father, | Sister, brother. | One, two, three, four, | We're the family of four!* ЭМОЦИИ представлены в ИСТ антиномией мезоК POSITIVE и NEGATIVE. Возникновения соответствующих эмоций связано со многими факторами-раздражителями, окружающими ребенка.

Концепт ПРИРОДА, постоянно находится в фокусе внимания ученых. При этом одни отмечают противопоставление таксонов “живая природа” и “неживая природа” [15], а другие – “ландшафт”, “флора”, “фауна”, “явления” [11, 222]. ПРИРОДА актуализируется в ИСТ через гипоК ФАУНА, ПРИРОДНЫЕ ЯВЛЕНИЯ и ФЛОРА, каждый из которых формируется составляющими нисходящего порядка: ФАУНА – ANIMALS, BIRD и INSECT: ... *Five geese in a flock | One flew east, one flew west, | and one flew over the cuckoo's nest....*, ПРИРОДНЫЕ ЯВЛЕНИЯ – WEATHER, TIME CHANGES и NATURAL ELEMENTS: *The summer is over, The trees are bare, There's mist in the garden, And frost in the air*; ФЛОРА – FLOWERS, PLANTS: *April brings the primrose sweet, | Scatters daisies at our feet*. Концепты актуализируют-

ся в детской речи путем метафоризации, персонификации и через эпитеты цвета и звукоподражания. ПРИРОДА представлена в ИСТ как некое живое и определенным образом социализированное существо, наделенное разумом и психикой, а ее объекты – языком и сознанием.

Домен БЫТ состоит из гипоК БЛЮДА, ВЕЩИ, РАБОТА, ГАРДЕРОБ. Наиболее актуальными для детей есть такие ассоциации с «бытом»: домашнее хозяйство, предметы быта, типичная бытовая деятельность и повседневная жизнь, а менее актуальными являются «семья», «домашняя жизнь» и «взаимоотношения». Такие ассоциации являются коммуникативно релевантными и входят в активную зону языкового сознания [5, 28]. Ядро концепта включает в себя, с одной стороны, образы уюта и комфорта, а с другой, – образы рутинной домашней работы. Первые связаны с положительными эмоциями, вторые – с отрицательными [5, 33]. БЛЮДА значим в системе этого гиперК (мезоконцепты SOLID FOOD, DRINKS, EATING PROCESS): *Lady Lemon goes out, | Sir Plum is black and round, | Miss Cherry is sweet, | You*

are the first to eat! В состав гипоК ВЕЩИ входят мезоК FURNITURE, GADGETS, DECORATION, BUILDING: *A cuckoo clock | Says "tick-tock". | Who says "cuckoo" | You know too!* ГипоК РОБОТА делится на PROFESSION i DUTY: *Miss Polly had a dolly | Who was sick, sick, sick, | So she called for the doctor | To be quick, quick, quick; | The doctor came | With his bag and his hat, | And he knocked at the door.* ГипоК ГАРДЕРОБ насчитывает мезоК CLOTHES, FOOT-WEARING, ACCESSORIES: *...She'll be wearing red pajamas, | She'll be wearing red pajamas, | She'll be wearing red pajamas | When she comes*

Домен РАЗВЛЕЧЕНИЯ воспроизводится в ИСТ гипоконцептами СПОРТ, ИСКУССТВО, ПРАЗДНИКИ. В английской лингвокультуре развлечения имеют целью развеселить или заинтересовать человека [20, 521]. СПОРТ (мезоК ACTIVITIES, GAMES, TOYS) представлен в инфантическом воображении разнообразием вербальных средств и способствует комплексному осознанию ребенком спортивных игр и правил. Ср.: *Little ball, roll along | Slowly on your way, | Pass it while we sing this song, | And this game we play...* ИСКУССТВО делится на ART PRODUCT

и INSTRUMENTS: *A Tudor who tooted the flute | tried to tutor two tooters to toot. | Said the two to the tutor, | "Is it harder to toot or | to tutor two tooters to toot?"*. Он представлен в инфантической картине мира разносторонне: названия искусств, описание продуктов творчества, музыкальные инструменты, мелодичная характеристика и т.п. ГипоК ПРАЗДНИКИ состоит из HOLIDAYS и EVENTS: *Xmas pudding, Xmas tree, | Xmas time is gay and free. | Xmas bells sing «ding-dong», | It's a merry Xmas song!*, которые четко указывают праздники и события, являющиеся выдающимися в жизни взрослых и детей. ИСТ подает для осознания ребенком различные развлечения, декорации, блюда, которые должны ассоциироваться с тем или иным праздником.

Домен ОБЩЕСТВО представлен в ИСТ довольно пространно, вмещает в себя сведения о УПРАВЛЕНИИ, ЭКОНОМИКЕ, РЕЛИГИИ. УПРАВЛЕНИЕ представлено в ИСТ мезоК ROYAL FAMILY и ROYAL SERVANT, способствующими формированию у ребенка первых представлений о государственном устройстве, общественной иерархии, управлении, в т.ч. и о короле и

королевской семье: *... Wasn't that a dainty dish | To set before the king? | The king was in his counting house, | Counting all the money; | The queen was in the parlor, | Eating bread with honey | The maid was in the garden.* ГипоК ЭКОНОМИКА с его нисходящими (мезоК MONEY, METAL, FINANCIAL OPERATION) получает в ИСТ дидактический профиль, указывая на значимость экономических отношений, ценность денег, экономность: *If he hollers, make him pay | Fifty dollars every day. | My Mother says to pick this one....* ГипоК РЕЛИГИЯ, опираясь в основном на GODNESS и EVIL, связана с духовным воспитанием ребенка, дает первое представление о Боге и мироустройстве: *Eight for heaven, nine for hell, | And ten for the devil's own sell.* Таким образом, ИСТ, с одной стороны, является описанием "страшной" реальности, а с другой – является миром заветной фантазии.

Ментальная целостность концептосистемы ИСТ базируется не только на общности понятийных, перцептивно-образных и оценочных признаках концепта, но и на их внутрисистемных связях. Конъюнкционные связи концептов разного иерархического статуса опираются

на комбинаторный алгоритм, который может быть как внутренним, так и внешним. Внутренние связи – это связи между концептами, которые относятся к одному и тому же домену, внешние – к различным.

В домене ЧЕЛОВЕК внутренние координативные отношения устанавливаются между нисходящими единицами мезоконцептов по модели «ЭМОЦИИ – ОТНОШЕНИЯ», «ЭМОЦИИ – ТЕЛО», в домене ПРИРОДА – «ФАУНА – ФЛОРА», «ПРИРОДНОЕ ЯВЛЕНИЕ – ФАУНА», «ПРИРОДНОЕ ЯВЛЕНИЕ – ФЛОРА», в домене БЫТ – «РАБОТА – ГАРДЕРОБ», «БЛЮДА – РАБОТА», «РАБОТА – БЫТ», «БЫТ – БЛЮДА». Наименее заметна конъюнкция внутри доменов РАЗВЛЕЧЕНИЯ и ОБЩЕСТВО.

В активные связи с концептами различных доменов вступают ЭМОЦИИ и ПРИРОДА, среди которых HOLIDAYS – POSITIVE EMOTIONS, PLANTS – PROFESSION – BODY, NATURAL ELEMENTS – ANIMALS – ROYAL FAMILY, FAMILY – PARTS OF THE BODY – ANIMALS. Внешнесистемные связи позволяют ребенку пополнять свой фонд знаний новой информацией, фиксировать

отношение тождества, сходства, противоположности, рода и вида, имеет целью не только интериоризацию знаний, но и параллельную их трансформацию в соответствующие социо- и/или лингвокультурные навыки.

Коммуникативно-функциональная специфика англоязычных ИСТ связана с закономерностями их предикативной организации, синтаксической аранжировки и стилистической выразительности.

Предикативная организация ИСТ опирается на темпоральную, модальную и персональную сети. Темпоральная сеть ИСТ базируется преимущественно на временных формах настоящего неопределенного (*What has roots that nobody sees, | Is taller than trees, | Up, up it goes, | Yet it never grows?*) и на их комбинаторике, способной принимать гомо- или гетерогенный характер. При этом временные отношения в ИСТ поддерживаются с помощью отбора лексико-грамматических средств, уже имеющих в тезаурусе ребенка. Модальная сеть ИСТ конституируется по устоявшемуся алгоритму использования средств внутренней и внешней модальности с преобладанием внутренней,

особенно императива (*One, two, buckle my shoe* | *Three, four, close the door* | *Five, six, pick up sticks* | *Seven, eight, close the gate* | *Nine, ten, home again*). Внутренняя модальность реализуется в ИСТ с помощью одно- и мультиплановой схем, хотя детский лексикон склонен к использованию слов для обозначения уверенности / убежденности, предположения / сомнения и одобрения / неодобрения. Персональная сеть ИСТ опирается в основном на активный залог, что является когнитивно «комфортным» для психологии детского общения, а в рамках этого залога предпочтение отдается сообщениям от третьего лица единственного числа типа *Luke Luck likes lakes.* | *Luke's duck likes lakes.* | *Luke Luck likes lakes.* | *Luck's duck likes lakes....*

Синтаксис англоязычных ИСТ характеризуется, прежде всего, двумя интенциональными установками – или констатирующей, или директивной, – каждая из которых приспособлена к когнитивным особенностям детского восприятия. Они опираются на типовые средства, используемые говорящим для «логического усиления, описания, повышение или снижение

ние динамичности речи, имитации живой речи, придания тексту определенного ритма» [19, 43]. Синтаксическая аранжировка ИСТ имеет в своей основе минимальную структурную схему предложения, от которого отталкиваются все процессы варьирования, связанные с аккомодацией материальной формы к внеязыковому содержанию, актуальному для детского общения. Таким образом, намечается значительное преимущество в использовании сложного предложения по сравнению с простым.

Простое предложение подвергается в ИСТ активным процессам модификации, позволяющим отклонения от минимальной структурной схемы за счет ее упрощения (эллипсис, редукция) или осложнения. Последнее происходит как за счет валентно необязательных членов, так и однородных членов.

Сложные предложения представлены в ИСТ устоявшимся триумвиратом пара-, гипо- и политаксисных структур, функционально-семантическая нагрузка которых различена. В области паратаксиса доминируют соединительность (*She fell in, and I fell off.* | *And left nobody but the bobtail dog*), противитель-

ность (*I'm in every one's way, | But no one I stop*) и разделительность – три фундаментальные категории логического мышления. Аналогичное касается и гипотаксиса, для которого решающими являются три другие логико-смысловые категории – изъяснительность, атрибутивность и обстоятельственность (темпоральность, локальность, причинность, финальность, кондициональность, концессивность).

Путем комбинирования пара- и гипотактически значимых категорий в ИСТ образуется и политаксис, где поочередно происходит включение одного в состав другого: *If you're happy and you know it, | Clap your hands | If you're happy and you know it, | Then your face will surely show it* При этом значительная часть ИСТ оформляется с помощью комбинирования простого и сложного предложения в опоре на модели «простое предложение + паратаксис», «простое предложение + гипотаксис», «простое предложение + паратаксис + гипотаксис». В целом синтаксис ИСТ тяготеет к компактности, нормативности, прозрачности.

Слова живого языка характеризуются не только лексическим зна-

чением и грамматическими признаками, но и стилистическими рефлексиями, т.е. сферой и частотностью употребления, эмоциональной окраской или ее отсутствием [18, 127-129]. Стилистическая аранжировка ИСТ связана с со специфическим отбором эмоционально окрашенной лексики, художественной метафоры, аллитерации, ассонанса, ритмомелодики, звукоподражания, которые должны соответствовать законам и принципам эвфонии. Среди них отдельно стоящие фигуры субституции и аддиции. Первые активно представлены гиперболой, мейозисом и литотой, призванных подчеркнуть эмфатичность мысли и остроту восприятия. Ср.: *Glittering points | That downward thrust, | Sparkling spears | That never rust*. Фигуры эдиции (эпитеты, антитеза, амплификация) призваны создавать атмосферу волшебного и сказочного: *Who is the King of Hearts? | Sam. | Who is the Queen of Hearts? | Pam. | One, two, The Knave of Hearts will be you!*

Другим распространенным в ИСТ средством выразительности является конвергенция – использование различных стилистических

приемов, фигур и средств в одной точке текста. Особую актуальность здесь приобретают лексическая (эпитеты + симили), лексико-синтаксическая (амплификация + перифраз, амплификация + повтор, противопоставление + эпитет + синонимический ряд), фонолексическая (сочетание: ассонанс, аллитерация, персонификация, эпитет) и смешанная конвергенции.

Таким образом, системный взгляд на инфантический стихотворный текст в параметрах когнитивно-коммуникативной парадигмы знания допускает его понимание как малоформатного, композиционно завершенного, выдержанного в едином тематическом регистре художественного сообщения фольклорного характера, которое является продуктом речевой деятельности и имеет целью удовлетворения познавательно-игровых потребностей ребенка. Предложенный когнитивно-коммуникативный взгляд на содержание и форму инфантических стихотворных текстов английской лингвокультуры может стать в перспективе основой для мультипарадигмального изучения не только этих текстов, но и других

жанрово-речевых разновидностей малоформатных стихов для детей, причем не только на материале английского, но и других естественных языков. С другой стороны, феномен “инфантический текст” может быть и источником для углубленных эпистемических рефлексий со стороны смежных гуманитарных наук.

Литература:

1. Алексеева М.М. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников / М.М. Алексеева, В.И. Яшина. – М.: Академия, 2000. – 400 с.
2. Белоусов А. Ф. Детский фольклор: итоги и перспективы / А.Ф. Белоусов, В.В. Головин, Е.В. Кулешов, М.Л.Лурье // Первый Всероссийский конгресс фольклористов. – М.: 2005 – Т.1. – С. 215 – 242.
3. Гумбольдт В. Характер языка и характер народа (отрывок) / В. Гумбольдт // Язык и философия культуры. – М.: Прогресс, 1985. – С. 370 – 381.
4. Ильинская Е.С. Семантические и синтаксические особенности поэтического текста как основа его прагматической интерпретации (на материале произведений немецкоязычных поэтов XX века): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки»/ Е.С. Ильинская. – Тамбов, 2006. – 248 с.
5. Карасик В.И. Антология концептов / В.И. Карасик, А.С. Стернин. – Волгоград: Парадигма, 2005. – Т. 1. – 346 с.; Т. 2. – 355 с.

6. Кузьменко А.О. Лінгвоспецифічні властивості інфантичних віршованих текстів (на матеріалі англомовних творів для дітей дошкільного віку) – автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови» / А.О. Кузьменко. – Запоріжжя, 2017. – 20 с.
7. Кузьменко А.О. English infant rhymes / А.О. Кузьменко. – Дніпро: «Арбуз», 2017. – 108 с.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политиздат, 1975. – Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/leona01/>
9. Пиаже Ж. Избранные психологические труды [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://elibrnnpbu.ru/text/piazhe_izbrannye-psihologicheskie-trudy_1969
10. Потебня О. Думка й мова / О. Потебня // Антологія світової літературно-. критичної думки ХХ ст. – Львів: Літопис, 2001. – 832 с.
11. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы / А.Н. Приходько. – Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. – 307 с.
12. Реформатский А.А. Лингвистика и поэтика / А.А. Реформатский. – М.: Наука, 1987. – 263 с.
13. Урунтаева Г.А. Дошкольная психология / Г.А. Урунтаева. – М.: Академия, 2001. – 336 с.
14. Ушакова О.С. Теория и практика развития речи дошкольника / О.С. Ушакова. – М.: Сфера, 2008. – 240 с.
15. Шапочка Н.В. Фольклорный концепт и его структура / Н.В. Шапочка // Документ как текст культуры. – Тула: Арт-принт, 2014. – Вып. 7. – С. 33 – 36.
16. Эльконин Д.Б. Детская психология / Д.Б. Эльконин. – М.: Академия, 2007. – 384 с.
17. Bremner J.G. Psychology of Infancy / J. G. Bremner, Alan M. Slater. – Lancaster: SAGE Publications Ltd, 2014. – 2168 p.
18. Burke M. Emotion in Stylistics / M. Burke // Encyclopaedia of Language and Linguistics, 2nd Edn. – Amsterdam: Elsevier, 2006. – P. 127 – 129.
19. Busse B. Language, literature and stylistics / M. Burke, D. McIntyre // Language and Style. – Basingstoke, UK: Palgrave, 2010. – P. 3 – 14.
20. Summers D. Longman Dictionary of Contemporary English / Della Summers. – L.: Pearson Longman, 2006. – 1949 p.
21. New Webster's dictionary and thesaurus of the English language. – Danbury: Lexicon Publications, Inc, 1993 – 1216 p.

VOCABULARY, DEFINING THE PARTS OF PLANTS AND GROWTH-DEVELOPMENT IN THE MENGRELIAN-LAZUR LANGUAGE

Nino Mashia

Georgia, Tbilisi Doctoral Student of Sokhumi State University

During the study of issues related to the history of agrarian culture, it is of great importance to study the lexicon of plants: their parts, signs of the significance of growth-development; the study of this issue is especially interesting taking into account the Georgian ethnographic material.

In Samegrelo, the geoclimatic conditions are very important. Their feature is the high average annual temperature and abundance of precipitation. The duration of the Summer months is almost one year, because the Winter is warm and short. The covering of plants is always renewed and always green.

The soil cover in Samegrelo is very diverse. Researchers of all periods always point to the abundance of local ground-soil, wealth and goodness. Analogously characterizes the soil of Samegrelo K. Borodzin: "... A diverse culture is growing from the realm of plants. There is no need for artificial earth, there is a lot of wheat here.

Corn and millet give unrealistic benefits, good cotton wool, tobacco of the highest quality... Wood of Tuta and a vine in every yard " {Borodzin, 1854-61: 99}. The fertility of the land of Samegrelo is noted also by Sharden, a French traveler who arrived in Samegrelo in 1672: "besides Ghomi in Samegrelo there is millet, less rice, wheat and bread, only rich people can eat wheat bread" [Sharden 1975: 113]. S. Makalatia fill these meanings and references: "The land in Samegrelo is not irrigated and harvest and corn is depended on the wheather" {Makalatia, 1941:186}.

From sowing cultures in Samegrelo, they cultivate mainly **millet, Ghomi, corn, wheat, barley, rye** and technical cultures.

Root is one of the main organs of the plant, which is attached to the land. The root corresponds to the word **Fosi//Fosvi** in Megrelian {Qobalia, 2010, 628; Kajaia, 2002:108}: "Fosvi gindze ugu" – it has a long root {Eliava, 1997:312}.

*A synonym for the word **Root** in the Akhmeta district (Kakheti) is used **Ferso**: “Grape ferso was dried out with drought”.*

*In different parts of Georgia **Root** is confirmed as follows:*

Root – Georgian, Kakheti, Imereti, Racha, Lechkhumi; **Ferso** – Kakheti; **Feso** – Imereti; **Dziri** – old Kartli, Imereti, Racha, Adjara, **Dzirkvi** – Kakheti, Qiziki {Asatiani, 1978:12}.

In Lazurian language **Feso** means the bottom of the plant {Tandilava, 2013:778}. **Fafati** – Is used as meaning of the bottom, the plant. {Tandilava, 2013:843}.

This word, as some scientists think, is Iranian origin {Andronikashvili, 1965:95} and its nowadays meaning (root, bottom) is the second, because in acient Georgian **Root** determined the lower part of clothes, **Qoba** {Sulkhan-Saba, 1928:354} but this is not a proof, because the lower part of clothes is in the semantic field of the root.

The root in the Lasurian means the term **Kioki**. {Asatiani, 1974:21115}.

In Georgian (with the same meaning) the term **Root**, **Stub** is also wide-spread.

Root is the part of organ, with what It connects to the body... 2. It is

the same as bottom, the root of grass... {Keg; T. II; 1990:1181}.

*The Stub – 1. The bottom part of tree, which is left after cutting – in the chump. 2. It is same as chump {Keg, 1990; T. II; 1181}. In Racha **Zro** is used as the meaning of root {Pruidze. 1973:79}.*

*In Megrilian we have **Jinji**, which is determined as root of everything, but in the case of plant it is used as the meaning of the root {Kajaia, 2002: 616; Eliava, 1997:39}.*

*Thus, the root in Megrelian is correspond to **Jinji**, in Lazurian **Jinji** (Turkish, **Derineshen**), In Svanetian **Hoker**.*

Stem in megrelian is **Gheri**, we meet it with **Gheria** too {Kajaia, 2002:171}.

It is same in Lazurian **Ghei** <- stem {Tandilava, 2013:809}.

For the meaning of bread stem in Megrelian is used **Wu**. **Wu** means straw in Zemo Samegrelo, **wu/wvi** means the same in Svaneti. This meaning is preserved in the Lazur work “**Owulu**”. In georgian the correspond of this word by the result of Ivane Javakhishvili is **Wuele**, which **Sulkhan-Saba determines as “the root of soil”** {Bebia, 2003:59}.

Stick is the growth of the tree or bush, branch, limb {Kegl:1990, II:917}. For the meaning of stick, **Ca** and **Nocella** are used in Megrelian. **Nocella** is the same as nocella, stick of the tree, but **Noccvela** is cut stick {Kipshidze, 1914:417}. By the determination of O. Kajaia **Jash Noccvella** “is alive stick”. {Kahaia, 2002: 393}.

For the determining of plant point in the correspond of Georgian **Shoot** in Lazur **Kantari// Kantai** is used, what means the corn shoot, spike {Chiqobava, 1938:143}. In the opinion of I. Bebia, word **Kantas** should be secured in the Megrelian and points the masdar – **Kantarua** {Bebia, 2003:61}, which we agree, but, however in Megrelian shoot is pointed by following words: **Konka**, **Kotsoli** {Kobalia, 2010: 373}, **Kurwka** {Kobalia, 2010:652}, **Jash Korkonti** (tree shoot) {Kobalia, 2010:735}, **Notselish Konka** is named as the point of stick {Kajaia, 2002:393}.

The bud presents the seed of young shoot, which is named as **Kvirt** in Megrelian. The synonym of bud in Megrelian is: **Gvigvili**, **Guguri**, **Kvikvili** {Kobalia,

2010:116-219 – 361}, in Ancient Georgian the bud is named as **Kvirti** too. {Shanidze, 1959: 47-29}.

In the east of Georgia (Kakheti) the matching of bud is **Kvirchua** (**Kvirchuebi**) {Asatiani, 1978:45}.

In Lazurian the **Bud** is known by some equivalent terms: **Kampiri**, **Kumukhi** and **Furji** {Tandilava, 2013: 373, 387, 785}.

In Megrelian **Rosebud** is determined by the term – **Pusquri** {Kobalia, 2010:565}, in Lazurian the term **Kukuli** {Tandilava, 2013:385} determines rosebud and shoot too.

The leaf is one of the main organs of the plant, which is attached on stem by the eye or without it. In Georgian grammatical mood we meet **Furtseli** with the word “Foto-li”. In Megrelian leaf is determined as “**Furtseli**” {Kajaia, 2002:116}. Dried and skinny leaf is determined as **Tskhirakili** {Kobalia, 2010:687}; lank leaf is **Dzvaleri** {Kobalia, 2010: 690}; wormy leaf – **Chirami** {Kobalia, 2010: 710}; dead leaf – **Khuruchia** {Kobalia, 2010:732}.

In Lazur leaf is named as **Butka** {Tandilava, 2015:71}/

Leaf in Lazur is **Favri** {Asatiani, 1974:13828}. Favri determines wide sheet. {Tandilava, 2013:771}.

„Okulu Butka en” – the next if sheet (leaf) {Asatiani, 1974:13827}.

Furqiri determines sheet, leaf, flower of the plant {Tandilava, 2013; 785}.

Lazurian **Furcha** – „the corn bark”, „Furch-um-al-e „Fuchechi-ani” Megr. **Furcha** „sheet” (dried), furch-on-u-a „peel, (of corn)”; Georgian Furc-el-I {Qiria, ezugbaia, memishishi, Chukhua, 2015:845}.

Thus, in this article we have discussed the term of growth-development of plant parts in Megrelian-Lazur. The research showed that names of plantparts in Megrelian-Lazur are almost identic.

Literature:

1. Asatiani, 1974 – Asatiani., Chan (lazy) textstz, Tb., 1974
2. Asatiani, 1978 – Asatiani, L. Voccabulary reiated tu vine culture,Tb., 1978
3. Bebia, 2003 – bebia I., The bilding vocabulary in Megrelian, Tb., 2003.
4. Eliava, 1997 – Eliava G.,Megrelian-Georgian Dictionary Martvili – Tb., 1997.
5. Tandilava, 2013 – Tandilava AL., Laz dictionary Tb., 2013
6. Pochkhua, 1974 – Georgian language lexicology Tb., 1974
7. EDGL.1990 –Exsplanatory Dictionary of Ceorgian Language,Single one,plot second., – Tb., 1990
8. Kobalia,2010 – Kobalia AL., Megrelian Dictionary, Tb. 2010
9. Kajaia, 2002 – Kajaia o., Megrelian-Georgian Dictionary, II. Tb. 2002.
10. Kiria, Ezugbaia, Memishi, Chukhua, 2015 – Kiria Ch., Ezugbaia L., Memishishi O., Chukhua M., Lazur-Megrelian Grammar. Morphology, Tb, 2015
11. Shanidze, 1959 – Shanidze M., Hematite Remover X In a single synth handwriting. Tb, 1959.

РОЗПОВІДЬ ЯК КОМПОЗИЦІЙНО-МОВЛЕННЕВА ФОРМА В РОМАНІ ШАРЛОТТИ БІНГХЕМ «THE WHITE MARRIAGE»

Гайденко Ю. О.

аспірант, КПП ім. Ігоря Сікорського

Ключові слова: композиційно-мовленнева форма, розповідь, роман.

Keywords: compositional speech form, narration, novel.

Композиційно-мовленнева форма (КМФ) – це певного роду модель комунікації у межах тексту, яка співвідноситься із мисленнєвими та комунікативними категоріями [1, 47–48]. Традиційно у мовознавчих дослідженнях КМФ поділяються на розповідь, опис та роздум. Основне сюжетне навантаження у межах тексту виконує розповідь, яка в термінології різних авторів називається по-різному: нарація (S. Sierotwiński), наратив (G.A. Prince), повідомлення (H. Shaw, G. von Wilpert, М.П. Брандес), що зумовлено перекладом багатозначністю обговорюваного терміна. Розповідь – це функціонально-смісловий тип мовлення, призначений для зображення послідовного ряду подій або переходу з одного стану в інший. Дії, події, зображувані в розповіді,

послідовно змінюють одна одну, представляючи етапи, стадії в розвитку сюжету [1, 79].

За змістом і внутрішньою організацією розповідь як КМФ протиставляється роздуму й опису, відрізняючись від останнього рядом ознак: використанням видо-часових форм дієслів (в описі здебільшого вживаються форми недоконаного виду, в розповіді – доконаного); використанням двоскладних речень – вживання безособових, номінативних речень, представлених в описових контекстах, для розповіді нетипове [5, 289]; переважанням ланцюжкового (послідовно-часового) зв'язку (на відміну від характерного для опису паралельного), що зумовлено комунікативно-прагматичною спрямованістю КМФ «розповідь», пов'язаної з відображенням часової послідов-

ності подій, динамічної зміни фаз та ознак у часі [5, 289; 1, 79]. При цьому у мовознавчій літературі відзначається, що наявність вищезазначених характеристик у межах усіх розповідних текстів є не обов'язковою й зосереджується увага на принциповому значенні характеру розгортання тексту, що відображається в протиставленні статичної динаміки [2, 80; 3, 31]. Динамічний характер розповіді обґрунтовує визначальний статус цієї КМФ та її превалювання – у більшості випадків – у межах художнього твору, адже розвиток та зіткнення тем відображається через зміну подій, що утворюють основу розповіді [4, 134–143].

У корпусі роману «The White Marriage» розповідь використовується Шарлоттою Бінгхем для творення сюжетної лінії й відображення динамічного перебігу подій. Крім того характер предметно-сміслового зв'язку розповіді може співвідноситися не лише з подією, але й переживанням, станом, настроєм, стислою передачею інформації. Наприклад: *That particular morning had passed so pleasantly for Mary that she took the rest of the day off to potter in the conservatory and to tidy up her*

workroom. She even made a pie, something that she normally never had time for, but the following morning reality struck as she waved John off in the perfectly polished Vauxhall, while all the while crossing mental fingers that his car would not conk out before he arrived at Maydown [6, 152–153]. Вищевказаний приклад ілюструє, що центральне місце у змісті розповідних текстових фрагментів займає порядок перебігу дії, а кожне речення чи його частина виражає певну стадію її розвитку, руху сюжету. Велику роль у межах КМФ «розповідь» відіграє часова співвіднесеність присудків, що може проявлятися як часова однотипність (*took, made, had, struck, waved off, arrived*) чи різнотипність (*had passed, would not conk out*). Основне смислове навантаження виконують дієслова, які використовуються на позначення найбільш важливих дій, що змінюються. При цьому вони можуть набувати різних формальних характеристик: використовуватися у певній часовій (*took, made, had, struck, waved off, arrived, had passed, would not conk out*), інфінітивній (*to potter, to tidy up*) формі, виражатися стійкими дієслівними виразами (*crossing mental fingers*), сполучення-

ми дієслів із залежними словами (*waved John off*) тощо. Акцентуація перебігу подій здійснюється за допомогою обставин часу (*before, now*).

Отже, розповідь використовується з метою зображення динамічного перебігу подій, переживань, станів, настроїв або стислої передачі інформації, слугуючи КМФ, спрямованою на відображення причинно-наслідкових зв'язків, розподіл основних сюжетних ланок художнього твору.

Література:

1. Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс: Учебник. – 3-е изд., перераб. и доп. / М. П. Брандес. – М.: Прогресс-Традиция; ИНФРА-М, 2004. – 416 с.
2. Головкина С. Х. Лингвистический анализ текста: Материалы в помощь учителю-словеснику / С. Х. Головкина, С. Н. Смольников. – Вологда: ВИРО, 2006. – 124 с.
3. Зайцева Е. И. Разновидности художественной речи / Е. И. Зайцева, М. Г. Макарова / Вестник ВолГУ. – Серия 9. – Вып. 7. – С. 29–36.
4. Кухаренко В. А. Интерпретация текста: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.». – 2-е изд., перераб. / В. А. Кухаренко. – М.: Просвещение, 1988. – 192 с.
5. Стилистический энциклопедический словарь русского языка. Под ред. М. Н. Кожинной. – 2-е изд., стереотип. – М.: Флинта : Наука, 2011. 696 с.
6. Bingham C. The White Marriage / C. Bingham. – London: Bantam Books, 2007. – 480 p.

К ВОПРОСУ ОБ ИЗУЧЕНИИ ЗАИМСТВОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Мурко И.И.

преподаватель, кафедра иностранных языков профессионального направления, Запорожский национальный университет

Ключевые слова: английский язык, заимствования, национальные варианты, процессы глобализация

Key words: the English language, loan words, national varieties, globalization

Один из значимых факторов эры глобализации – экстраполяция и интенсификация международных контактов, эффективность которых определяется рядом конститuentов. Основные среди них – это понимание и осознание культурных реалий, особенностей этнического «мировидения» (термин В. фон Гумбольдта), специфики вербального поведения. Данные факторы проявляются в языке, а именно в его грамматике, лексике, семантике. В ходе эволюции языковой системы все уровни языка трансформируются под влиянием экстралингвальных и лингвальных процессов, что, в результате, приводит к лингвальным модификациям (прежде всего на концептуальном и лексическом уровнях), а в дальнейшем и к лексико-семантической и концептуаль-

ной перестройке языка. В наибольшей степени модификации такого рода проявляются на лексико-семантическом уровне. Континуальность процессов трансформации семантической системы и актуальность их понимания для поддержания высокого уровня вербального общения обуславливают постоянный интерес исследователей к данной проблематике [2, с.116].

Процессы глобализации охватывают такой чрезвычайно важный вопрос как избрание общепризнанного средства международного общения. В данное время рабочие языки ООН – это английский, немецкий, французский, испанский, китайский, русский и другие, всем языкам в этой организации придан одинаковый статус. В мире в последние десятилетия существенно

увеличивается объем англоязычной коммуникации, что обусловлено множеством лингвальных и экстралингвальных факторов [2, с.116]. Например, повсеместное распространение английского языка в современном мире делают его достаточно привлекательным в рассматриваемом аспекте, с другой стороны, широкая вариативность английского языка (по данной проблеме см. работы [1; 4]) создает коммуникативный осложнения, успешному преодолению которых способствует лексикография. В рамках этой лингвистической дисциплины разрабатываются основы теории региональной лексикографии, вырабатываются принципы описания вариантов английского языка [1; 4], составляются словари отдельных вариантов [3] и словари регионализмов-американизмов [5], регионализмов-канадизмов [8], регионализмов-австрализмов [7], регионализмов-новозеландизмов [9], регионализмов-южно-африканизмов [6] и другие.

Несмотря на интенсификацию этого направления лингвистических исследований в конце XX века, немало вопросов в данной сфере остаются открытыми. К их

числу относится и проблема адекватности описания методами лексикографии такой важной составляющей культурно-лингвистического своеобразия вариантов английского языка как заимствования.

Культурная, социально-политическая, историческая и лингвистическая зависимость заимствований, в значительной мере определивших своеобразие национальных вариантов английского языка, делает их глубокое и правильное понимание важной составляющей коммуникативного процесса, осуществляемое в международном масштабе на английском языке. Именно этот факт определяет актуальность данной работы в ходе системного рассмотрения заимствований в различных национальных вариантах английского языка, направленного на разработку адекватных методов их описания и лексикографирования.

Литература

1. Варианты полинациональных и литературных языков / под ред. Ю.А. Жлуктенко. – К.: Наукова Думка, 1981. – 244 с.
2. Домнич О.В. Английский язык в условиях глобализации / О.В. Домнич // Мова та література у полікультурному просторі: Матеріали

- міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів, 10-11 лютого 2017 р. – Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2017. – С. 116-117.
3. Скибіна В.І. Автохтонні запозичення в національні варіанти англійської мови: словник і тезаурус / В.І. Скибіна, О.В. Домніч. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2009. – 190 с.
4. Швейцер А.Д. К вопросу о типологии национальных вариантов языка /А.Д. Швейцер / Типология сходств и различий близкородственных языков. Кишинев: Штиинда, 1976. – С. 21 – 31.
5. A Dictionary of American English on Historical Principles / Ed. By W.A. Craigie. – Chicago: Columbia Press, 1960.
6. A Dictionary of South African English on Historical Principles / Ed. by Penny Silva et. Al. – Oxford University Press, 1996.
7. The Australian Concise Oxford Dictionary. – 3rd edition / Ed. by Bruce Moore, Oxford: Oxford University Press, 2000 – 1616 p.
8. The Canadian Oxford Dictionary / Edited by Katherine Barber. Oxford: Oxford University Press, 2001. – 1710 p.
9. The New Zealand Contemporary Dictionary / General editor J.B. Foreman. – Whitecome & Tombs Ltd. – 1968.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВИХОВАННІ УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТИЗМУ

Грабовська І.М.

кандтдат філософських наук, старший науковий співробітник
Центру українознавства КНУТШ. Україна, м. Київ

Чи потрібно зусилля державних, насамперед, освітніх інституцій, спрямовувати на виховання любові до своєї Батьківщини? Здавалось би подібні «банальні» запитання вже не потребують додаткових аргументів на користь певної позиції. Зрештою, Міністерство освіти і науки України протягом існування незалежної української держави розробляло і пропонувало спільноті низку концепцій патріотичного виховання молоді. Це: «Концепція національної системи виховання» (1996); «Концепція національно-патріотичного виховання» (2009); «Концепція Загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 рр.»; «Концепція громадянської освіти та виховання в Україні» (2012).

Але, як зазначається у нині діючій «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді», прийнятій у 2015 році, жодна із вище вказаних програм не була

ефективною й не досягала поставленої у ній мети; «...жодна з них не була розгорнута і не втілилася в конкретні кроки з реалізації через зміну векторів розвитку держави і, відповідно, освітньої політики, через різні уявлення правлячих еліт на ідеологію і напрями розвитку освіти» [3].

Та й самі реалії українського життя спонукають зробити процес формування українського громадянина-патріота усвідомленим. Адже 27 років української незалежності з активною втратою населення через тимчасову або ж постійну еміграцію з України, наростання масового незадоволення власною країною проживання, що виливається у всім відому розхожу «максиму»: «каждый умный естественно стремится покинуть ЭТУ страну» (саме «ЭТУ» і саме російською), протистояння у гібридній війні з Росією тощо, нарешті переконали, що патріотичне виховання насамперед дітей та молоді у школах та

вишах – необхідний напрямок роботи, на який мають бути спрямовані зусилля як громадянського суспільства, так і держави. При цьому під національно-патріотичним вихованням дітей та молоді державою слід розуміти комплексну системну і цілеспрямовану «... діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації» [2].

І хоча, наприклад, серед викладачів вузів і до цього часу виникають дискусії про свободу вибору батьківщини як місця проживання сучасної мобільної людини у глоба-

лізованому світі, а від вчителів шкіл можна почути, що любов до Вітчизни така ж природна, як любов до матері, отже, не вимагає додаткових зусиль для власного виховання, життєві українські реалії сьогодення все ж змушують думати, що над вихованням справжнього почуття любові до власної країни потрібно цілеспрямовано та грамотно працювати. Особливо ж коли українці таки хочуть стати повноцінною незалежною самостійною нацією. Зрештою, як довели події гібридної війни РФ проти України, насправді лише масовий патріотизм населення країни здатен зупинити агресора та вберегти країну від ворожої окупації.

Для держави у стані війни питання патріотичного виховання власного населення впирається ще і в проблему часу, відпущеного їй долею чи історією для вирішення питання «бути чи не бути?» Це дуже добре починаєш розуміти, наприклад, коли почуєш від десятилітньої дівчинки-кримчанки, яка приїхала на літній відпочинок на незалежні українські території, що вона «конечно же не українка! Разве Вы не знаете, что Крым – это не Украина?» На запитання, «а що ж

воно таке?», чуєш: «Это часть русского мира и территория великой России». Десятилітню дитину важко запідозрити у свідомому «ватніцтві» та путінізмі. Її знання про власну батьківщину Крим, якими вона так по-дитячому відверто й наївно хоче поділитись із «неграмотними» місцевими, отримані від близьких людей з оточення – батьків і вчителів. Саме їм вірить дитина і від них, зрештою, набуває своїх життєвих переконань.

До речі, цікаво спостерігати за реакцією цієї дитини, коли її ровесники – місцеві діти, почали доводити маленькій кримчанці, що Крим – то таки Україна, але окупована Росією. Переконати дівчинку так і не вдалося. Максимиум, на що вона погодилась – це повторити формулу своєї матері про те, що «Крым – это Крым», але не Україна. З того боку Чонгару мізки дітей та молодих людей (і не тільки молодих) активно обробляються «руським миром». І скоріше за все, ця дівчинка десь років у 16 буде вже абсолютно переконана, що Крим – «это территория великой России и является частью русского мира».

Не заглиблюючись окремо у проблему майбутнього українсько-го/неукраїнського Криму, варто сказати, що здатність української держави сьогодні цілеспрямовано й ефективно працювати над тим, щоб молоді покоління неокупованих українських земель з такою ж наполегливістю відстоювали «українську Україну», викликає сумнів і тривогу. Адже ж не лише прикро, але й небезпечно, коли громадяни зневажливо називають власну Батьківщину «эта страна». І це є одним із найсерйозніших викликів, що стоять перед сучасним українством [1].

Література:

1. Грабовська І. Цивілізаційний підхід у контексті сучасних викликів українству // Мостяєв О. Цивілізації, Європа, українство: історико-типологічний підхід / Олександр Мостяєв; передм. І. Грабовської. – К.: Міленіум, 2018. – 324 с. – С. 5 – 27.
2. Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16. 06. 2015 р. № 641. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/search?key=%D0%BA%D0%BE...>
3. Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015 р.) – URL: <https://mon.gov.ua/ua/search?key=%D0%BA%D0%BE...>

